

Tabellens første Kolonne giver en Oversigt over det fra Maaned til Maaned tiltagende Vægttab. Den næste Kolonne viser Tabet af Stivelse og Sukker (Stivelseværdi). For Imperators Vedkommende er der i de 7 Maaneder et Tab af 1.40 Pud Stivelse pr. 100 Pud Knolde eller ca. 8 pCt. af den oprindelige Stivelsesmængde. — For Maerckers Vedkommende er Tabet større — ca. 12 pCt. af den oprindelige Stivelsesmængde.

De her beregnede Tal ere naturligvis noget større, end de ville være i Praxis, hvor Opbevaringstiden kun for den mindste Del af Kartofflernes Vedkommende bliver saa lang.

Forfatteren angiver, at den Stivelsesmængde, der kommer til Nytte, maa regnes at være mindst 5 pCt. mindre end den der er til Stede om Efteraaret ved Kartofflernes Nedkuling, et Tab, der jo ogsaa er ret betydeligt.

Som det fremgaar af Tabellen, har Imperator holdt sig bedst under Opbevaringen, og Mængden af spirede og fordærvede Knolde var her betydelig mindre end for Maerckers Vedkommende.

Harald R. Christensen.

Hvedearealet og Befolkningen. Det engelske Landbrugsministerium har for nylig udgivet et Hefte med statistiske Oplysninger angaaende Korndyrknings- og Kreaturforholdene i de engelske Kolonier og fremmede Lande. Det fremgaar af de givne Oplysninger, at naar Rusland lades ude af Betragtning, er i Evropa i de sidste 25 Aar (1881—1906) Befolkningen vokset langt stærkere end Hvedearealet, nemlig henholdsvis med 23 og 6 pCt. Medregnes Rusland viser det sig, at Befolkningen og Hvedearealet omtrent have haft samme procentiske Tilvækst, men da Forbruget af Hvede sandsynligvis i samme Tidsrum er vokset betydeligt pr. Individ, er Evropa efterhaanden bleven mere afhængig af Hvedetilførslerne fra oversøiske Lande.

I de Forenede Stater i Nordamerika er Befolkningen vokset langt stærkere end Hvedearealet. I de sidste 25 Aar er den første saaledes vokset med 34 Mill. eller 68 pCt., det sidste med ca. 10 Mill. acres eller kun 25 pCt. I Kanada og Argentina har det omvendte været Tilfældet, i disse Lande ere Hvedearealerne voksede langt mere end Befolkningerne, medens

Australiens Hvedeareal kun er vokset lidt mere end dets Befolkning.

Den følgende Tabel belyser nærmere det her fremdragne Forhold:

	Hvedearealet.		Tilvækst	
	1881	1906	absolut	pCt.
	Mill. acres.	Mill. acres.	Mill. acres.	
Evropa	78.6	100.7	22.1	28
U. S. A. og Argentina....	38.3	61.3	23.0	60
Kanada og Australien	5.6	12.3	6.7	120
Ialt...	122.5	174.3	51.8	42
	Befolkningen.			
	Mill.	Mill.	Mill.	
Evropa	287.3	361.9	74.6	26
U. S. A. og Argentina....	53.2	89.3	36.1	68
Kanada og Australien	6.5	9.8	3.3	51
Ialt...	347.0	461.0	114	33

Hovedresultatet bliver altsaa, at i de her nævnte Lande er under ét taget i de sidste 25 Aar Hvedearealerne voksede stærkere end Befolkningerne: i 1881 kom der 283 Mennesker paa hver 100 acres med Hvede, men i 1906 kun 264 Mennesker. Dette Resultat skyldes i alt væsentligt den stærke Udvidelse af Hvedearealerne, der har fundet Sted i Rusland, Kanada og Argentina.

Hvedearealerne forøges vel stadig i disse Lande, men Forøgelsen foregaar nu til Dags ikke nær saa rask som i 1890'erne og 80'erne, og det turde være givet, at den fremtidige procentiske Tilvækst ikke paa langt nær vil komme til at holde Maal med de forløbne 25 Aars. Befolkningerne i de gamle og ny Lande ville derimod sikkert vokse uafbrudt og kræve større og større Arealer til deres Forsyning. Sandsynligheden er derfor nærmest for, at de oversøiske Landes Konkurrence ikke vil blive saa følelig for Fremtidens Hvededyrkere, som den har været for Fortidens.

Det almindelige Konsulentmøde i 1907.

Dette var ligesom tidligere delt i 2 Afdelinger: Sektionsmøder af Konsulenter og det almindelige Konsulentmøde. Sektionsmøderne afholdtes Mandagen den 28. Oktober 1907 i Wittmacks Lokaler, Holmens Kanal Nr. 17 og vare delte i 3 Afdelinger: Mejeribrug under Ledelse af Statskonsulent N. Hørlyck, Planteavl under Ledelse af Statskonsulent K. Hansen og Husdyrbrug og Fjerkræavl under Ledelse af Statskonsulent Axel Appel.

Det almindelige Konsulentmøde afholdtes samme Sted Dagen efter, Tirsdagen den 29. Oktober 1907, og heri deltog:

Departementschef L. E. Wulff.

Præsidenterne i Det kgl. d. Landhusholdningsselskab:

Hofjægermester Friis, der ledede Mødet,
Kammerherre Sehested og
Lehnsgreve Wedell.

Følgende Foreningsformænd:

Lehnsgreve Ahlefeldt-Laurvigen, Tranekær, Formand
for de samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift.
Godsejer A. Bech, Kruusesminde, Formand for Sorø
Amts landøkonomiske Selskab.

- Kammerherre C. Bech, Engelsholm, Formand for Foreningen af jyske Landboforeninger.
- Gaardejer Hans Duborg, Gredsted, Formand for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Sydvestjylland.
- Proprietær L. J. Færch, Rørbækgaard, Formand for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Aalborg Amt.
- Jægermester Kirketerp, Lehnsgaard, Formand for Bornholms landøkonomiske Forening.
- Jægermester Krabbe, Hald, Formand for Viborg Amts landøkonomiske Forening.
- Etatsraad Lemvig, Algstrup, Formand for de sammen sluttede sjællandske Kontrolforeninger.
- Proprietær H. Madsen, Slingerupgaard, Formand for Ringstedegnens Landboforening.
- Folkethingsmand P. Th. Nielsen, Haarby, Formand for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Skanderborg-Kredsen.
- Folkethingsmand Kr. Pedersen, Sandby, Formand for Holbæk Amts Landboforening.
- Møllejer Lars Petersen, Strøllille, Formand for Frederiksborg Amts Landboforening.
- Grosserer Vilh. Petersen, København, Formand for Foreningen til Fjerkræavlens Fremme i Danmark.
- Greve L. Reventlow, Rudbjerggaard, Formand for de samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger.
- Etatsraad H. Valentiner, København, Formand for de samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift.

Endvidere som Indbudte:

- Veterinærkonsulent J. Arup, Hamborg.
- Redaktør A. Bing.
- Professor B. Bøggild.
- Bestyrer K. Dorph-Petersen.
- Mejerikonsulent G. Ellbrecht.
- Dr. Hollmann.
- Sekretær, Overretssagfører Høegh-Guldberg.
- Sekretær A. P. Jensen.

Sekretær F. S. Jensen.
 Assistent E. Lindhard.
 Overassistent H. P. Lunde.
 Direktør Fr. Møller.
 Assistent, Cand. jur. K. Valløe.
 Konsulent O. Wennevold, Odense.
 Professor T. Westermann.

Følgende Statskonsulenter*):

Statskonsulent J. Jensen, København.
 — P. A. Mørkeberg, København.
 — A. Appel, Aarhus.
 — Fr. Hansen, Askov, Vejen.
 — K. Hansen, Lyngby.
 — W. Riedel, Aarhus.
 — N. Hørlyck, Aarhus.
 — N. Pedersen, Struer.
 — A. P. Hansen, København.

Ligeledes følgende Forsøgsledere**) og Assisterter:

Forsøgsleder A. J. Hansen, Tylstrup.
 — N. A. Hansen, Aarslev.
 — L. Helweg, København.
 — N. J. Nielsen, Studsgaard.
 Assistent i Svineavl, Dyrlæge J. Albrechtsen, Aakirkeby.
 — P. Gommesen, Grøndalslund, Randers.
 — K. N. Kristensen, Korsagergd., Brørup.
 Kontrollfyringsassistent M. Skov, Lunden, Svendborg.

*) Mejerikonsulent Nissen Dall var den 28. Juli 1907 afgaaet ved Døden, og Statskonsulent Birk var ved Sygdom forhindret i at deltage.

**) Forsøgsbestyrer N. P. Nielsen, Tystofte, var ved Sygdom forhindret i at deltage.

Efternævnte lokale Planteavlskonsulenter og -Assistenten havde derhos modtaget Indbydelse til
Konsulentmødet:

Landbrugskand. S. Boberg-Borke, Hillerød.

- N. P. Christensen, Grønland pr. Thisted.
- M. K. Kristensen, Varde.
- Fr. Olsen, Oddense pr. Jebjerg.
- Fog-Petersen, Holbæk.
- H. A. B. Vestergaard, Abed pr. Sølled.

Endvidere havde følgende Foreningskonsulenter,
der modtage Statsbidrag til deres Lønning,
Forpligtelse til at give Møde:

1. Ritmester J. C. A. Schwarz-Nielsen, Virginiavej 2, København F, Konsulent i den lettere Hesteavl paa Sjælland og Fyn (Stormgade 8, K).
2. Landbrugskandidat S. P. Petersen, Aarhus, og
3. Landbrugskandidat Th. Madsen-Mygdal, Aarhus, Konsulenter for Foreningen af jyske Landboforeninger (Aarhus).
4. Landbrugskandidat H. B. Koch, Odense,
5. Landbrugskandidat J. Otto Pedersen, Allerup, Højby, og
6. Landbrugskandidat Aage Madsen-Mygdal, Dalum, Hjallesø, Konsulenter for de samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift (Odense).
7. Landbrugskandidat O. H. Larsen, Forsinge, Konsulent for de samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift (Stormgade 8, K).
8. Landbrugskandidat C. Lindholm, Nakskov, Konsulent for de samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger (Rudbjerggaard, Nakskov) og for Mariibo Amts økonomiske Selskab (Gammelgaard, Sølled).
9. Landbrugskandidat N. R. Nielsen, Nykøbing F., Konsulent for de samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger samt for Nordfalsters og Østlollands

- Landboforeninger (henholdsvis: Særslev, Stubbekøbing og Killerup, Sakskøbing).
10. Dyrnlæge J. Hegelund, Bakkebo, Brørup, Konsulent for de samvirkende jyske Mejeriforeninger (Løvel, Viborg).
 11. Landbrugslærer N. C. Løje, Tune, Taastrup, Konsulent for de sammensluttede sjællandske Kontrolforeninger (Stormgade 8, K).
 12. Proprietær L. Nielsen, Kirke-Skensved, Haudrup, Konsulent for Gl. Roskilde Amts og Ramsø-Tune Herr. Landboforeninger (henholdsvis: Nørre-Hyllinge, Roskilde og Solrød, Haudrup).
 13. Landbrugskandidat J. P. Fisker, Taastrup, Konsulent for Københavns Amts, Gl. Roskilde Amts og Ramsø-Tune Herreders Landboforeninger.
 14. Fhv. Proprietær W. Saxtorph, Hillerød, Konsulent for Frederiksborg Amts Landboforening (Strøllille, Skævinge).
 15. Dyrnlæge Richard Jensen, Lille Egebjerg, Vig, Konsulent for Holbæk Amts økonomiske Selskab. (Lerchenborg, Kallundborg.)
 16. Landbrugskandidat K. M. Jensen, Holbæk, Konsulent for Holbæk Amts Landboforening (Sandby, Svinninge).
 17. Fhv. Forpagter J. Arnesen, Slagelse, Konsulent for Sorø Amts landøkonomiske Selskab (Kruusesminde, Korsør).
 18. Landbrugskandidat S. Poulsen, Ringsted, Konsulent for Ringstedegnens Landboforening (Slangerupgaard, Ringsted).
 19. Fhv. Forpagter J. M. Friis, Lille Næstved, Næstved, Konsulent for de forenede Landboforeninger og Tyreholdsforeninger i Præstø Amt (Bregentved, Haslev).
 20. Landbrugskandidat N. Jacobsen, Stege, Konsulent for Møens Landboforening (Hjertebjerg, Stege).
 21. Gaardejer C. Hjorth, Gadeby, Rønne,
 22. Løjtnant H. Holm, Rønne, og
 23. Havebrugskandidat O. Elberg, Frydenlund, Rønne,

- Konsulenter for Bornholms landøkonomiske Forening (Lehnsgaard, Gudhjem).
24. Hr. Chr. P. Skov, Konsulent for Vestlollands Landboforening (Holmegaard, Nakskov).
 25. Landbrugskandidat A. C. Duborg, Rudkøbing, Konsulent for Langelands landøkonomiske Forening (Tjørnebjerggaard, Rudkøbing).
 26. Fhv. Proprietær M. Helm, Svendborg, Konsulent for Landboforeningen for Svendborg og Omegn (Lykkensprøve, Skaarup).
 27. Husejer P. Henneberg, Engelsholm Mark, Vejle, Konsulent for Vejle Vesteregns Landboforening (Toft-høj, Jellinge).
 28. Landbrugskandidat S. Sørensen, Horsens, Konsulent for Horsens Landbrugsforening (Egebjerg, Horsens) og for Landboforeningen for Tørring og Omegn (Egholmgaard, Tørring).
 29. Hr. H. Hansen, Konsulent for Thyrsting-Vrads Herreders Landboforening (Haarup, Brædstrup).
 30. Landbrugskandidat F. A. Skaaning, Skanderborg, Konsulent for Skanderborg Landboforening (Svejstrup Østergaard, Alken).
 31. Forpagter J. S. Jensen, Permelille, Koldby, Konsulent for Samsø Landboforening (Madebjerggd., Tranebjerg).
 32. Landbrugskandidat Kjerulf Petersen, Randers, Konsulent for Randers Amts Husholdningsselskab (Risagergaard, Randers).
 33. Gaardejer J. P. Møller, Løvel, Viborg, (tillige Formand for de samvirkende jyske Mejeriforeninger) og
 34. Dyr læge O. P. Pyndt, Viborg, Konsulenter for Viborg Amts landøkonomiske Forening (Hald, Viborg).
 35. Hr. P. Stenbæk, Lødderup, Nykøbing M., Konsulent for Morsø Landboforening (Tødsø, Nykøbing M.).
 36. Husmand N. Pedersen, Skaarup, Skern, Konsulent for Bølling-Nørre Herreders Landboforening (Skaarup, Skern).
 37. Hr. D. Westergaard, Vejle, Konsulent for Fælles-

- ledelsen af Kvægavlsforeninger i Vejle Amts nordre Del (Thyrsbæk, Vejle).
38. Fhv. Gaardejer A. Jensen, Skanderborg, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Skanderborg Amt og en Del af Vejle Amt (Haarby, Skanderborg).
 39. Hr. M. Olsen, Taulov, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Egnen mellem Fredericia. Kolding og Vejle (Follerup, Fredericia).
 40. Forstander K. Bak, Malling, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Aarhus Amt (Malling).
 41. Gaardejer N. Erichsen, Bækholm, Randers, og
 42. Landbrugslærer H. Clausager, Ødum, Konsulenter for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Randers-Kredsen (Faarup).
 43. Gaardejer Cl. Johannsen, Vaarst, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Aalborg Amt (Rørbækgaard, Døstrup).
 44. Gaardejer A. C. Nielsen, S. Saltum, Aabybro, og
 45. Hr. R. J. Mortensen, Aastrup, Hjørring, Konsulenter for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Hjørring Amt (Klastrup, Hjørring).
 46. Gaardejer Ole Thøgersen, Oddersholt, Ydby, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Thisted Amt (Damsgaard, Nykøbing M.).
 47. Hr. N. M. Sørensen, Hee, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Ringkøbing Amt (Aabjerggaard, Bækmarksbro).
 48. Landbrugskandidat C. Krogh, Bramminge, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Sydvestjylland (Gredsted, Gredstedbro).
 49. Hr. Chr. Nyegaard, Askov, Vejen, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Kolding-Kredsen (Askov, Vejen).
 50. Hr. V. A. Kock, Vesterbrogade 89, Kjøbenhavn V, Konsulent for Foreningen for landøkonomisk Fjerkræavl (Willemoesgade 54, Ø).
 51. Hr. L. N. Larsen, Gelsted, og

52. Hr. S. Calberg, Kjøbenhavn, Konsulenter for Foreningen til Fjerkræavlens Fremme i Danmark (Skindergade 22, K).
53. Hr. N. M. R. Stenbæk, Tommerup, Konsulent for Foreningen for Danmarks Fjerkræavl (Aarhus).
54. Dr. phil. Kølpin Ravn, Kochsvej 25, Kjøbenhavn V., Konsulent i Plantesygdomme for de samvirkende danske Landboforeninger (Odense).

Endelig deltog i Mødet:

Sekretær i Landhusholdningsselskabet, Cand. polit. H. Hertel.
 Kasserer i Landhusholdningsselskabet, Landbrugskandidat H. C. Larsen.
 Fuldmægtig i Landhusholdningsselskabet, Justitsraad H. Wulff,
 samt som Stenograf Ingeniør Felding.

Den for Mødet vedtagne Dagsorden var saalydende:

1. Meddelelser fra Præsidiet.
 2. Meddelelser om de paa Sektionsmøderne førte Forhandlinger.
 3. Svineavlen i Danmark. Indledet af Statskonsulent Mørkeberg.
 4. Revision af Lov af 26. Marts 1898 om Handel med Gødnings- og Foderstoffer. Indledet af Statskonsulent K. Hansen.
 7. Eventuelt: Sager udenfor Dagsordenen.
-

1. Meddelelser fra Præsidiets.

Præsidenten (Hofjægermester *Friis*), som ledede Mødet, aabnede dette med følgende Udtalelser: Idet jeg har den Ære at aabne dette Møde, skal jeg allerførst paa Præsidiets Vegne rette en Velkomsthilsen til d'Hrr. Konsulenter og alle vore Gæster, i Særdeleshed d'Hrr. fra Landbrugsministeriet, som gør os den Ære at være til Stede. Hs. Ekscellence Landbrugsministeren, som gerne vilde have overværet Mødet, er forhindret i at komme til Stede paa Grund af Finanslovforslagets Behandling i Rigsdagen. Jeg skal dernæst som sædvanlig nævne de Mænd, der ere afgaaede ved Døden i det forløbne Aar, som have gjort sig fortjente af det danske Landbrug, og som der er særlig Grund til at nævne her i denne Kreds. Først og fremmest nævner jeg Professor, Dr. phil. *Rostrup*, der afgik ved Døden i Januar Maaned. Professoren var jo en Videnskabsmand af Rang, som vi alle véd, og ved Siden deraf havde han en ualmindelig Evne til at gøre sine videnskabelige Undersøgelser let tilgængelige for det praktiske Landbrug. Mange ere de Lovord, som have lydt over Professorens Virksomhed efter hans Død, og til disse kan jeg ganske slutte mig. I lige Maade skal jeg nævne, at Statskonsulent *Nissen Dall* døde i Juli Maaned; ogsaa hans Virksomhed har været rig, specielt overfor det danske Mejeribrug, ikke alene i den Kreds, som han særlig var knyttet til og hvor han virkede som Stats-

konsulent; hans Arbejde til Mejeriets Fremme har vundet Anerkendelse hele Landet over. Og i denne Kreds her ville vi ganske særlig savne den afdøde, da han var et virksomt Medlem af Forsamlingen, hvor han hyppigt talte, og hvor man gerne hørte ham tale. Endelig skal jeg nævne, at Dyrlæge *Hutzen* i Vejle er afgaaet ved Døden. Han var en af sin Egn's mest ansete Dyrlæger, og indtil for et Par Aar siden mødte han som Konsulent i vor Midte. Vi ville mindes disse afdøde og deres Virksomhed til Fordel for det danske Landbrug med Taknemmelighed. (Forsamlingen sluttede sig hertil ved at rejse sig.)

Antallet af mødepligtige Foreningskonsulenter er i Aar 54, medens det i Fjor var 53. — Efter at derpaa Sekretær *Hertel* paa Præsidiets Anmodning havde oplæst Navnene paa de mødepligtige Konsulenter for at konstatere hvem af disse, der vare til Stede, og hvem ikke, gik man over til

2. Meddelelser om de paa Sektionsmøderne førte Forhandlinger.

A. Mejeribrugssektionen.

Som Formand for Sektionen i Mejeribrug aflagde Statskonsulent *Hørlyck* følgende Beretning:

Jeg vil gerne først rette en Tak til det højtærede Præsidium, fordi vi i Mejerisektionen have faaet Lov til at holde vort Møde som Formiddagsmøde; vi have nemlig i de Aar, der ere gaaede, altid holdt vore Møder om Aftenen, og selv om de have været gode, have de dog ofte været prægede af nogen Træthed blandt vore Deltagere, som Dagen igennem have maattet deltage i ret anstrengende Forhandlinger. Vi saa i Aar ved vort Møde, at det gik særdeles livligt til, og vi havde i Aar langt flere Deltagere end i de tidligere Aar, nemlig ca. 40.

To meget vigtige Spørgsmaal vare til Forhandling paa Mejerisektionens Møde. Det første gjaldt: »Store og smaa Mejerier« og blev indledet af Statskonsulent *N. Pedersen*; det andet omhandlede »Meddelelser om Maskinmalkning« og blev indledet af Konsulent *G. Ellbrecht*. Begge disse Foredrag efterfulgtes af meget livlige Diskussioner. Statskonsulent Pedersen begyndte for det første Spørgsmaals Vedkommende med at minde om den Udvikling, vort Mejeribrug har gennemgaaet i Tiderne fra 70'erne op efter til vore Dage, og kom da ind paa en Omtale af, hvorledes Andelsmejerivirksomheden har gjort det muligt for de smaa Brug at faa et større Udbytte af Mælken, altsaa i Virkeligheden gjort det muligt for de smaa Brugere at eksistere. Men tillige gjorde han opmærksom paa, at Andelsmejerierne havde medført Fordele ogsaa for de større Brug. Indlederen omtalte dernæst, hvorledes Priserne i Aarenes Løb havde forandret sig, saaledes at Prisen paa Bøndersmør, som i 80'erne var ca. 82 Øre, nu i vore Dage ligger omkring 1 Kr. Efter en Udvikling af, hvorledes vort Mejeribrug er gaaet frem i disse Aar, standsede Indlederen ved et Spørgsmaal, som han mente i Øjeblikket havde ikke ringe Betydning, og som sikkert i den Tid, vi gaa i Møde, vilde faa en meget væsentlig Betydning. Det er dette, at vore store, veldrevne Andelsmejerier mange Steder dele sig, saaledes at man hyppigt ser, maaske særlig i Jylland, men ogsaa paa Øerne, at et saadant veldrevet Mejeri udskiller et mindre paa ca. 1 eller 2 Millioner Pund Mælk om Aaret; ja man ser endogsaa Eksempler paa, at et saadant stort Mejeri kan dele sig i 3. Indlederen søgte nu i sit Foredrag at faa frem, hvad Grunden dertil er; thi naar Folk dele deres Mejerier, maa man jo antage, at der findes en naturlig Grund hertil. Det viste sig ogsaa, at Indlederen kunde pege paa ikke saa ganske faa Grunde dertil. Han gjorde da først opmærksom paa, at naar i de senere Aar et Mejeri var blevet delt, skyldtes det som oftest kun enkelte Agitatorer, som paa en eller anden Maade havde Interesse af

at faa en Deling i Stand; og de Grunde, en saadan Agitator kunde bruge for at faa Folk med til at foranstalte en Deling, nævnede Indlederen. Jeg skal her ganske kort pege paa dem. Det er ikke ualmindeligt, naar et Mejeri skal deles, at man siger: Hvis man skiller et lille Mejeri ud fra et større, kan der laves billigere Smør paa det lille Mejeri, fordi man faar kortere Afstand at transportere Mælken. Dernæst kan ogsaa en anden Grund, som bliver nævnt, være den, at paa de smaa Mejerier kan Spørgsmaalet om bedre Mælk bedre løses, fordi Bestyreren paa et lille Mejeri har lettere ved at se Mælken efter og give Folk de Oplysninger, de trænge til, for at skaffe bedre Mælk. Men hvis man ser nærmere paa disse to Grunde, viser det sig, at de begge to ere meget uholdbare. Hvad det første Punkt angaar, den kortere Afstand for Mælketransporten, der siges at have saa stor Betydning, da har det sikkert slet ingen Betydning. Hvis det virkelig var saaledes, at en kort Mælketransport skulde være særlig heldig, saa skulde man jo tro, at de, der boede nærmest ved de store Mejerier, vare de, der leverede den bedste Mælk; men det er slet ikke Tilfældet. En anden Ting er det i saa Henseende ogsaa interessant at lægge Mærke til, nemlig, at vi kunne transportere vor Mælk til Berlin, og konkurrere med den der i Nærheden producerede Mælk. Her kan man altsaa se, at Afstanden i Virkeligheden ikke spiller nogen Rolle, der har Betydning selv for det største Mejeri her i Landet, idet der for de Leverandører, der bo omkring det, højst kan blive Tale om en Forskel paa en halv Time i Vejlængden. Er Mælken iøvrigt velbehandlet paa Produktionsstedet, har Transportafstanden ingen Betydning. Hvad dernæst det angaar, at Mejeristerne paa de smaa Mejerier skulde have særlig god Tid til at undersøge Mælken, da er det ikke Tilfældet; ingen Steder ere Lønningerne saa smaa som paa de smaa Mejerier, og ingen Steder er Medhjælpen saa knapt tilmaalt, ingen Steder er Mejeristen mere optaget af Arbejde end her. Et andet Punkt er ogsaa ofte blevet

fremhævet — og for Folk, som ikke give sig af med at læse til Hverdagsbrug, og som ikke ere vant til at se Tal fra vor Mejeristatistik, lyder det jo rimeligt nok, men for dem, der véd Besked, lyder det jo ret ejendommeligt — at de mindste Mejerier give de mindste Driftsudgifter. Indlederen fremhævede ogsaa, at der hyppigt blev slaaet paa det. Jeg kan bekræfte, at jeg modtager mange Forespørgsler fra Folk, der spørge: Kunne vi ikke faa mindre Driftsudgifter ved at dele vort Mejeri og faa billigere Kørsel? — Naar man kender Tallene fra Statistiken, hvor der er opgivet Udgifterne baade for store, smaa og mellemstore Mejerier, er Forskellen den, at ved de store Mejerier har man Driftsudgifterne 1 Kr. billigere pr. 1000 Pund Mælk end ved de smaa. Altsaa hvis en Mands Køer give ham 7000 Pund Mælk om Aaret, vil det koste ham 7 Kr. om Aaret at komme fra det store Mejeri over til det lille. Hvis man saa endelig vil hævde, at det er paa den billigere Kørsel, at man skal have Fortjenesten, viser det sig, at ingen Steder bliver Kørselsudgifterne større end netop ved de mindste Mejerier; ingen Steder blive de billigere end netop ved de største Mejerier. Men Kørselsudgifterne ere ikke nær saa konstante, som de andre Udgifter; om de andre kan man aldeles bestemt sige: Jo større Mejeriet er, desto billigere er det at drive; men Kørselsudgifterne ere svingende. Dog fremgaar det af Statistiken som Helhed, at de store Mejerier ogsaa have den billigste Transport og de smaa den dyreste. Man ser altsaa, at de Grunde, som anføres for, at et Mejeri skal deles, ere meget uholdbare, saa uholdbare, at lige akkurat det modsatte er Tilfældet af det, der fremhæves. Men Indlederen kom da til at spørge, hvor kan det da være, at saadanne Delinger alligevel sker? Der maa jo dog være andre og lidt mere holdbare Grunde end de anførte. — Det er der ogsaa, og den væsentligste af disse Grunde til, at Mejerierne deles, er da, at vi synes at være inde i gode Tider, hvor man for at opnaa en vis Behagelighed ikke er bange for at ofre noget. Man ser det komme frem paa Tryk fra

praktiske Landmænd, der sige: Hvis Mælken kommer for sent, ere vi ikke bange for at betale for at faa Mælken noget tidligere hjem. Hvis man ikke kan faa Mælken hjem til Middag, saa kan der være Grund til at dele et større Mejeri i mindre; men hvis denne Grund ikke er der, saa er der ingen anden gyldig Grund. Der er imidlertid noget andet, som man absolut maa gøre Folk opmærksomme paa, en Side af Sagen, der er meget alvorlig, og som ikke alene drejer sig om de Penge, det koster i Øjeblikket, det er, at for at de smaa Mejerier overhovedet ikke skulle faa større Driftsudgifter, end de have, maa de indrette sig paa billigst mulig Maade; de maa spare paa Ting, som det er forkasteligt at spare paa i Mejerierne, nemlig paa Afkølingsforholdene. Og naar vi nu staa saaledes med vort Mejerivæsen, at vi trænge til alvorligt Fremskridt i Fremtiden, er det betænkeligt, at de store Mejerier, som paa Afkølingens Omraade gør det meste, dele sig i smaa, som slet ikke tør indlade sig paa Anlæg af Kølemaskiner, hvad man anser for det bedste, ja næppe en Gang tør tænke paa at bygge et Ishus, men paa anden Maade maa hjælpe sig igennem, som de bedst kunne, og hvad de desværre ogsaa kunne, fordi der ikke er nogen Kvalitetsbetaling for dansk Smør herhjemme. Dette var det væsentligste, Indlederen havde at sige om Forholdet: store og smaa Mejerier. Det var et Varsko om, at vi skulle være forsigtige paa dette Omraade, og ikke dele vore store Mejerier i smaa.

Det næste Spørgsmaal, der blev behandlet, var alt-saa Meddelelser om Maskinmalkning. Dette var saaledes ogsaa et vigtigt Spørgsmaal, og ogsaa om dette blev der holdt et godt Foredrag, ligesom det efterfulgtes af en meget livlig Diskussion. Det har altid været saaledes, naar der har været Tale om Maskinmalkning — dette fremhævedes ogsaa af Indlederen — at man har set paa det som et ret vanskeligt Spørgsmaal at løse. Man har ment, at hvis man vilde tænke paa at malke alene ad mekanisk Vej, kom altid Patternes

forskellige Form i Vejen, og hvis man vilde malke alene ved Sugning, vare Sugekopperne ikke lette at indrette saaledes, at de automatisk udløstes, naar Mælketilstrømningen ophørte. Men Konsulent Ellbrecht havde ved dette Møde medtaget en australsk Malkemaskine, som der har været eksperimenteret med i 15 Aar. Denne Maskine søger at løse Spørgsmaalet: Maskinmalkning baade ved Anvendelse af Tryk og Sugning; og paa de til Stede værende gjorde Maskinen det Indtryk, at det er en Maskine, som vistnok udmærket godt kan bruges; man fik det Indtryk, at Trykket, som Maskinen udøver, er saa blødt og behageligt som god Haandmalkning. Sugekopperne udløse sig automatisk, naar Mælketilstrømningen ophører; der kan ikke være Tale om, at Maskinen gaar i Ulave, frembringer Overmalkning eller malder Blod, som der kan være Tale om ved andre Maskiner; dette er sikkert her udelukket. Konsulent Ellbrecht fremviste Maskinen, som jeg ikke godt kan gaa ind paa atter nu at give nærmere Oplysninger om. Kun skal jeg sige, at den bestaar af Sugekopper og trækkes af en Motor. Konsulent Ellbrecht havde foretaget nogle Forsøg med denne Maskine, ialt 42 Malkninger, tror jeg, anvendt paa 8 Køer. Konsulenten fremhævede, at det ingenlunde var hans Mening, at disse Forsøg skulde være afgørende. Men han mente alligevel, at de maatte være et Fingerpeg i Retning af, hvordan Maskinmalkning i det hele kan udføres; og han oplyste, at netop ved disse faa Malkninger havde han gjort, hvad der kunde gøres, for ikke at stille Maskinen for gunstigt. Tværtimod, den Motor, som trak Maskinen, stod inde i Køstalden, meget nær ved Køerne, og disse 8 Køer vare valgte blandt de mindst gode, idet den ene af dem var 3-pattet, en havde skævt Yver, en havde Saar paa Patterne og en var saa urolig, at den maatte bindes til at begynde med. Det viste sig ved de 42 Prøvemalkninger, at Maskinen virkede særdeles godt. Det generede den ikke, at der var en 3-pattet Ko, ejheller at Yverne havde forskellig Form, og hvad den saarpattede Ko angik, synes

det, at det, at den blev malket med Maskine, havde en heldig Indflydelse, saa at Saarene heledes lettere. Og endelig var den urolige Ko, som til at begynde med maatte bindes, meget føjelig tilsidst. Som Hovedresultat af disse faa Forsøg, som Indlederen havde foretaget, angaves følgende: 1) at der med Maskinen kan malkes fuldt saa hurtigt som med Haanden. En Mand behandler 4 Maskiner og kan samtidig foretage en Eftermalkning, som indtil videre synes nødvendig. Dog lod Indlederen skinne igennem, at naar Kvierne fra først af bleve malkede med Maskinen, eller naar Køerne i længere Tid bleve vænnede til den, kunde det tænkes, at Eftermalkning blev overflødig. Men indtil videre maa den absolut finde Sted. 2) At Malkning med Maskinen aldeles forhindrer Lufttilgangen, hvilket har den allerstørste Betydning for Mælkens Godhed. Det, at Luften faar Adgang under Malkningen, er meget uheldigt, fordi Mælken bliver inficeret og ikke bliver saa holdbar, som naar Malkningen sker uden Lufttilgang. Maskinen maa indtil videre trækkes af en Motor. 3) En Overmalkning kan med denne Maskine aldeles ikke finde Sted, idet, som jeg har nævnt, Kopperne udløses automatisk, saa snart Mælketilstrømningen hører op. 4) Synes Yvernes og Patternes Form aldeles ikke at have nogen Indflydelse paa den Malkning, der foregaar ved Maskinen.

Dette er altsaa i Korthed Hovedindtrykket af de to Foredrag, der ere blevne holdte i Mejerisektionen. Jeg tror, at naar vi i Aar havde en større Deltagelse, end vi tidligere have haft, og en livligere Deltagelse i Diskussionerne, skyldes det selvfølgelig meget de holdte Foredrag, men tillige, at det var Formiddagsmøde. Jeg vil paa Mejerisektionens Vegne ønske, at vi ogsaa i Fremtiden maa faa vore Møder afholdte om Formiddagen, eventuelt om Middagen, og at vi ikke i den Tid, vi gaa i Møde, skulle komme til at holde Aftenmøder.

B. Husdyrbrugssektionen.

Statskonsulent *A. Appel*: Mødet i Husdyrbrugssektionen var meget godt besøgt, der var ca. 60 Deltagere, ikke blot af Husdyrbrugsfolk, men ogsaa adskillige Deltagere fra Mejeri- og Planteavlsektionen. Vor Dagsorden omfattede 3 Punkter, af hvilke det første handlede om Hønsekontrollforeninger og deres Virkemaade. Det blev indledet af Konsulent *Stenbæk*. Taleren fremhævede, at det var gaaet i Hønseavl som i Kvægavl, at efterhaanden som den havde faaet større økonomisk Betydning, var der sat forøget Arbejde ind paa at faa oplyst Rentabiliteten i det hele. Det var ikke tilstrækkeligt, at man alene ydede Hønsene god Pleje og Fodring, man maatte ogsaa kontrollere de enkelte Dyr og derefter indrette sit Udvalg. Taleren gjorde opmærksom paa, at tidligere var Bestræbelserne rettede paa at skaffe mange Racer; der var nu talrige Racer, og man havde faaet saa mange, at man søgte at begrænse dem til saadanne Nytteracer, som viste sig at være de bedste. Han gjorde dernæst Rede for, hvorledes man kunde undersøge de enkelte Dyr m. H. t. Ydeevne; han omtalte Kontrolreder og deres Konstruktion og gav adskillige Oplysninger, bl. a. den, at der indenfor samme Besætning og indenfor samme Race kunde være en Forskel i Ydeevnen af 100 Æg om Aaret pr. Høne. Paa Fyn havde de ved Dannelsen af Hønsekontrollforeninger fremmet Udviklingen af denne Sag, og Indlederen udtalte, at hvad angik Tallenes Paalidelighed, hvor mange Æg en Høne kunde lægge om Aaret, maatte man ikke stole paa hver enkelt Opgivelser, men man maatte arbejde foreningsvis og udøve jævnlige Tilsyn paa Kontrolstedet gennem fuldt paalidelige Folk. Indlederen sagde, at Sagen var optaget ikke alene af Fjerkræforeningerne, men ogsaa af Husmandsforeningerne, og at ligeledes Æggesalgskredsene interesserede sig derfor, ligesom forskellige Landboforeninger støttede Sagen med Bidrag. Den første Betingelse for, at et saadant Kontrolsted vil være egnet til at løse

sin Opgave, var at have paalidelige Folk, Mænd eller Koner, til at tage sig af Sagen, og dernæst, at man skaffede sig et vist Antal Dyr af rene Racer, som man kunde gøre Forsøg med. Han nævnede forskellige Racer: hvide og brune Italienere, Minorka og Plymouth Rocks. Han gjorde gældende, at det man opnaaede gennem Kontrolforeninger var, at man fik udpeget de bedste Ydedyr og kunde anvende dem til Avlsdyr, tage sit Tillæg fra disse og atter af dette Tillæg udtage af Aarets Kyllingeflok de bedste og smukkeste og mest typiske Individer til Besætningens Formering. Endelig var det Foreningens Opgave at levere hvert af sine Medlemmer Rugeæg og Tillægsdyr til Forbedring af Hønsesbesætningerne. Han gjorde Rede for, hvorledes man ved Hønsavlen var kommen ind paa Stambogsføring og Mærkning af Dyr, og at man var naaet til at kunne gøre Rede for 3—4 Slægtled. Spørgsmaalet om, hvor vidt man kunde vente, at en rig Ydeevne kunde nedarves, blev væsentlig bekræftet. Indlederen gjorde opmærksom paa, at det ved disse Forsøg var godtgjort, hvad man for Resten vidste tidligere, at det ikke betaler sig at lade Hønsene gaa og blive gamle. Taleren gav i saa Henseende en Del interessante Oplysninger om Æglægningens Righoldighed i første og andet Aar, hvor der var en Forskel paa indtil 100 Æg aarlig pr. Høne. For hvide Italienere var Antallet af Æg i første og andet Aar for en Høne 209—148, for en anden 172—133 o. s. v. Det viste sig, at gennemgaaende aftog Æglægningen meget stærkt i det andet Aar. Som Eksempel paa, hvorledes den aftog i en 3-aarig Periode, nævnede Indlederen Tallene 130—117—97. Resultatet af disse Oplysninger var, at de bedste Høns i Besætningerne havde lagt over 300 Æg i 2 Aar, den bedste 372. Taleren mente, at det var værd at benytte saadanne Dyr som Avlsdyr. Han oplyste tillige om, at der var en Forskel mellem den daarligste og den bedste Høne i en 2-aarig Periode af 218 Æg. Videre oplyste han, at det duede ikke at tillægge sildige Kyllinger. Kyllinger tillagte i Juni og Juli viste sig senere

som daarlige Æglæggere, trods det, at Æggene vare tagne af de bedste Høns, og det indvindes ikke i det andet Aar. Han sagde, at han havde kun fundet én Høne, der lagde flere Æg i det andet Aar end i det første, og han sluttede med at udtale, at disse Tal, han havde forelagt, formentlig vare et tilstrækkelig talende Vidnesbyrd om, at her var et Felt, som var værd at opdyrke. Han udtalte sin Glæde over at have faaet Lejlighed til at fremsætte Sagen i Mødet, og han haabede, at Tilhørerne, naar de kom ud blandt Landmændene, vilde gøre opmærksom paa Sagen og mulig bidrage til, at flere kom ind i dette Arbejde, her er foretaget. Han fremsatte det som et ønskeligt Maal at arbejde hen til, at hver By kunde faa sit Kontrolsted.

Efter dette Foredrag fandt der en meget livlig Forhandling Sted, og de forskellige Talere udtrykte som deres Mening, at man var inde paa en god Vej, naar man gennem Kontrol stræbte hen til at faa Hønseavlens gjort rentabel. Det blev udtalt, at de Erfaringer, man maatte høste paa Hønseavlens Omraade, ogsaa kunde blive frugtbringende for Avlen af vore andre Husdyr. Paa Spørgsmaalet, om den rige Ydelse var arvelig, svarede Indlederen væsentlig bekræftende. Der blev saa spurgt om Vægten af de lagte Æg det første og det andet Aar, om der ikke var betydelig Forskel paa dem, hvad vedkommende Forespørger var tilbøjelig til at tro; dertil blev svaret, at Materiale i tilstrækkeligt Omfang til Bedømmelse af dette Spørgsmaal endnu savnedes. Fra en enkelt Side blev der udtalt, at Kontrollen formentlig blev nok saa god, hvis Konkurrence mellem hele Hønsehold gik Haand i Haand med Udpegningen af Avlscentre.

Det andet Punkt paa Dagsordenen hed »Dobbeltlaarede Kalve«. Det blev indledet af Dyrslæge *Pyndt*. Han begyndte med at omtale de mange forskellige Navne, hvorunder disse ejendommelige Kalve gaa, og mente, at disse Nutidsfremtoninger, som han kaldte dem — men ved Nutid mente han dog de sidste hundrede Aar mindst — særlig fulgte Krydsningskvæget. Han gjorde Rede for,

i hvilke Lande disse Fremtoninger forekom og i hvilke Racer; han nævnede det hollandske, det frisiske og hollandske Kvæg og den jyske Race, og anførte, at efter tyske Forfatteres Mening skulde Korthornsracen give særlig mange »Doubletter«, som de ogsaa kaldes. I Jylland er Fremkomsten af disse Kalve hyppig, paa Øerne sjælden. Taleren havde haft Lejlighed til at se adskillige af dem; hans Interesse var vakt yderligere derved, at han mente, at Spørgsmaalet havde ikke ringe Interesse i Øjeblikket, da Kødet af disse dobbeltlaarede Kalve betingede en høj Pris, eftersom Varen var meget efterspurgt paa de tyske Markeder i Hamborg og Berlin. Han gav en indgaaende Skildring af de ejendommelige Bygningstræk hos disse Kalve. Det vil være d'Hrr. bekendt, hvorledes de se ud. Det er navnlig en uforholdsmæssig Udvikling af Muskulaturen paa Bagpartiet, Laarkøllerne, der betinger en meget stor Slagtevægt, og dette Kød, som er fast og velmagende, om end noget tørt, naar det kommer af et velfodret Dyr, er stærkt efterspurgt paa det tyske Marked. Han gjorde gældende, at i Forhold til den stærke Udvikling af Muskulaturen er Benbygningen fin. Det ses ogsaa, at Benene have ondt ved at bære den meget stærkt udviklede Krop, og naar Dyrene blive henved et Aar, kunne de faa forkrøblede Former. Denne Afbigelse fra det normale er allerede til Stede hos Fosteret, saa at Kalvene fødes som dobbeltlaarede Kalve, hvad enhver kyndig Kalveopdrætter straks kan konstatere. Disse Kalve trives i Reglen godt. Man antog tidligere, at saadanne Kalve vare abnorme m. H. t. Udviklingen af Kønsganerne, og man har i sin Tid næret den Mening, at det var Ulykkesdyr, som man snarest mulig skulde se at skille sig af med. Denne Tankegang ere vi efterhaanden komne fra; i Jylland, hvor der falder mange saadanne Kalve, véd man at værdsætte dem; og den Forretning, der har været dreven med at købe dem til en billig Pris, er nu ikke nær saa god, som den har været. I Tyskland er der foretaget en Mængde Undersøgelser af Kønsganerne hos disse Kalve, og

Resultatet var det, at der kun i et ganske enkelt Tilfælde var noget i Vejen med disse, saa der fra den Side set ikke vil være noget til Hinder for ved Udvalg at fremme Forekomsten af disse dobbeltlaarede Kalve. Taleren nævnede med Hensyn til Prisen paa Kødet, at der paa det tyske Marked blev betalt 1 Mark pr. Pund, og at 45 Øre pr. Pund levende Vægt ikke er nogen sjælden Pris i Jylland, og endelig, at Slagtevægten var betydelig større end hos almindelige Fedekalve, nemlig op imod 70 pCt., medens 60 pCt. er det almindelige hos Fedekalve. For en 8 Dage gammel dobbeltlaaret Kalv betales i Salling 70—75 Kr.; for en Del Aar siden kunde de i Salling købes for 10 Kr. Disse Kalve have tidligere været udelukkede fra Bedømmelse ved de tyske Fedekvægsudstillinger; men som Eksempel paa, hvorledes de nu udgør en væsentlig Del af Bestanden, nævnede Taleren, at ved Udstillingen i Berlin i 1902 var af 131 udstillede Fedekalve de 77 Doubletter. Paa Grund af den store Slagteværdi var det let forstaaeligt, at Tanken blev henledet paa en systematisk Avl af disse. I Tyskland er der gjort Forsøg dermed, og Indlederen henviste til, at der i anatomisk Henseende ikke var noget til Hinder for at faa en Avl deraf, og at der ogsaa er flere Eksempler paa, at Hundyr af denne Type — altsaa ikke udprægede Doubletter, men Dyr med forskellige Træk, der tydede paa denne Bygning — ofte have født og hver Gang Doubletkalve; men Taleren gjorde opmærksom paa, at i det hele og store ere disse Individuer mindre frugtbare, og i ret mange Tilfælde blive de aldeles ikke brunstige. Indlederen mente derfor, at man maatte betragte Fremkomsten af Doubletkalve som et Tilfældighedsafkom, og han mente endvidere, at naar vi i Jylland hyppigt saa Fremkomsten af saadanne dobbeltlaarede Kalve, saa vare de i alle Tilfælde tillagte paa en jysk Ko, parret med en Tyr, der nærmere eller fjernere har haft Korthornsblod i sig. Der kunde maaske tænkes, ytrede Taleren, en Maade til ad systematisk Vej at faa en Avl af Doubletter, det vilde

være at parre Køer med bredt, dybt Bækken med Tyre, der ere Doubletter i mindre Grad. Da Fødselen af disse Kalve altid er ret besværlig, vilde man her have at undgaa Køer, hvor Bækkenet er smalt og spidst. Der er vist ingen Tvivl om, at der er Tyre, der blandt deres Afkom jævnlig tælle Doubletter; og disse Tyre have da ogsaa i nogen Grad Doublettens Udseende. Taleren sluttede med at sige, at en saadan Tyr kun bør bruges til større Køer med bredt Bækken, helst saadanne, som have født før. Ad denne Vej vilde det maaske være muligt at faa en nogenlunde systematisk Avl af Doubletter; de høje Priser, som de nu opnaa, opfordrede dertil.

Forelæggelsen af disse Meddelelser, der dels vare byggede paa Talerens egne Undersøgelser, dels paa tyske Erfaringer om dette Spørgsmaal, gav Anledning til mange interessante Udtalelser fra de til Stede værende; og jeg maa sige, at jeg som Mødets Leder var forbavset over at høre, hvor meget dette Spørgsmaal optog Sindene, skønt det praktiske Resultat af Forhandlingen ikke blev overmaade stort. Det blev fra forskellig Side gjort gældende overfor Indlederen, at Krydsning med Korthornsracen næppe i særlig Grad havde medvirket til Fremkomsten af disse Doubletter; thi selv om deres Fremkomst er hyppigere nu end før, kendte man dem udmærket godt, førend Korthornsracen kom ind her i Landet; og de kunne komme frem i rene Malkekvægsracer, hvori der ikke var Korthornsblod. Det blev fremhævet fra en enkelt Side, at ejendommelige klimatiske og Jordbundsforhold maaske spillede en større Rolle end selve Racen.

Det tredje Punkt paa Dagsordenen var: »Tages der ved Bedømmelsen af Malkekvæg paa vore Dyrskeer tilstrækkeligt Hensyn til Ydelsen?» Det blev indledet af Landbrugslærer *Clausager*. Det var et Foredrag, som man paa Forhaand imødesaa med Interesse; og man blev heller ikke skuffet m. H. t. den

Maade, hvorpaa Indlederen lagde det frem. Det viste sig ogsaa ved Diskussionen, at det var et Spørgsmaal, der i høj Grad var egnet til at tage Interessen fangen og foranledige mange Udtalelser.

Taleren besvarede straks dette Spørgsmaal med et ubetinget Nej; men han tilføjede, at der ingen Anledning var til derfor at rette en hensynsløs Kritik mod de nuværende Forhold; man skulde erindre, at man fra ingen Ting at have gjort for nogle Aar tilbage nu dog var naaet til, at man i mange Tilfælde tog ret væsentligt Hensyn dertil. Det, der forelaa til Forhandling, var en Undersøgelse af, hvorledes vi skulde faa dette Arbejde gjort bedre, som vi allerede vare godt inde paa. Indlederen sagde da: Naar nu Ydelsen skal være et væsentligt Moment ved Bedømmelsen, tør vi da tro paa og handle efter de foreliggende Tal? Han besvarede det derhen: Vi kunne, naar vi ville, gøre disse Tal, navnlig m. H. t. Ydelsens Mængde og Godhed, saa praktisk nøjagtige, som Øjemedet kræver. Spørgsmaalet bliver derefter: Hvor meget Hensyn skal der da tages til dette? Indlederen udtalte kort og godt dette: En god Ydelse kan ikke redde en daarlig Krop, men en god Krop kan ejheller redde en daarlig Producent. Vi skulle have Køer, der først og fremmest give megen og god Mælk, men dernæst ogsaa Køer, der ere vel byggede. Vi skulle have dem saaledes, for det første fordi Velbyggheden er et Udtryk for Trivelighed og god Omsætningsevne og er Grundlaget for den store Mælkeproduktion; men vi skulle ogsaa tage Hensyn til Formen og Størrelsen af Koen, saa vi ikke skulle vrage dem som Udsættere. Vi skulle tilstræbe begge Dele. Indlederen gjorde opmærksom paa, at vi skulde være paapasselige overfor det Moment at hæve Fedtprocenten, idet under lige Forhold vilde en Besætning med fed Mælk give et stort Plus i Retning af rentabel Drift. Det næste Spørgsmaal var: Hvor meget skulle vi da forlange i Øjeblikket? Dertil svarede Indlederen, at vi i Øjeblikket ikke kunne faa Regnskaber over alle de Dyr, der møde paa vore Skuer; det kan vi ikke endnu, og han mente

derfor, at det ikke vilde være rigtigt at forsøge at lukke Døren for alle dem, der endnu ikke kunde fremkomme med Regnskaber. Han mente dog, at den Tid ikke vilde være fjærn, da man paa Fællesskuerne kunde stille den Fordring til alt det Kvæg, der søger Optagelse, at det maa møde med Oplysning om Ydelsen. Spørgsmaalet var dernæst: Paa hvilken Maade skal man foretage denne Bedømmelse overfor de andre Sider af Sagen, der vare at tage i Betragtning? Indlederen gjorde Rede for, hvorledes man i saa Henseende arbejder noget forskelligt, idet man paa Sjælland medtager Ydelsen i den samlede Bedømmelse, saa denne faar en direkte Indflydelse paa den Plads, som vedkommende Dyr eller Samling indtager i Præmierækken, medens man paa Fyn og i Jylland gaar den Vej, at man bedømmer Eksteriøret for sig og Afstamningen for sig og giver en Tillægspræmie for Ydelsen. Taleren skulde ikke afgøre, hvilken af Maaderne der var at foretrække, de vare begge brugelige og førte til det Maal, at lade Ydelsen blive en større Faktor end tidligere; men han betonedes, at hvad enten man anvendte den ene eller den anden af disse Maader, maatte man videre, man maatte ikke blive staaende. Taleren antydede, hvorledes han mente, at det Princip, vi bruge i Jylland, kunde forbedres, idet han nævnede, at man kunde lægge mere af Præmiebeløbet over paa Ydelsen. Det er i mange Tilfælde en god Vej at gaa, naar man vil fremme en Ting, at lade Belønningen være i klingende Mønt for det Arbejde, der gøres. Det er ofte en latterlig lille Pengesum, der ydes som Tillægspræmie. Taleren mente ogsaa, at man hellere maatte gaa over til at indskrænke Præmiesummerne til de almindelige Samlinger af Malkekvæg noget til Fordel for Familiensamlinger, Familiegrupper, hvor man har udmærket Lejlighed til at værdsætte Familiemoderens Nedarvingsevne, idet man har Afkommet ved Siden af og kan bedømme ikke alene, hvorledes Bygningens Form er nedarvet, men ogsaa Ydelsen. Endvidere henpegede Indlederen paa, om det ikke vilde være rigtigt at ændre de Principer,

vi bruge derovre, saaledes, at vi forlangte noget mere af 1. Præmie-Dyrene, som vi stille i Spidsen. Taleren sagde: »Der staar en vis Glans om disse 1. Præmie-Dyr, og den skulde gerne være berettiget.« Han udtalte, at naar vi sætte et saadant Dyr op paa Hæderspladsen, skal det ogsaa være godt, ikke alene i én Retning, men i alle de tre Retninger, her er Tale om: God Eksteriør, god Afstamning og god Ydelse; han udtrykte sig saaledes: »Enhver af disse tre Ting maa være et Dumpefag, d. v. s. hvis de ikke opnaa en vis Karakter for hver af disse, kunne de ikke opnaa 1. Præmie.« Det vilde ganske vist bryde Rækkerne noget, om saadant skete, men Indlederen mente ikke, at det vilde være i synderlig Grad. Han udtalte derefter, at det maaske vilde være ønskeligt at stile efter, naar man havde gennemført dette for 1. Præmies Vedkommende, da efterhaanden at drage 2. Præmie-Afdelingen ind under samme Forhold og saaledes lidt efter lidt komme til Maalet for Bestræbelserne, at alle de Dyr, der æske Præmie som Malkekvæg, skulde møde med Regnskab; men han udtalte, at vi maatte sikkert hellere begynde at reformere smaat ovenfra end vente roligt en Tid, til man kunde faa det hele gennemført pludseligt, paa én Gang. Han udtalte til Slutning, at han nærede ingen Tvivl om, at en skarpere Sigtning m. H. t. Udvalget af vore Avlsdyr vilde være nødvendig, hvis vi skulde arbejde os fremad. Han indrømmede selvfølgelig, at man gennem en forbedret Røgt og Pleje og Fodring kunde opnaa endogsaa i kort Tid meget store og gode Resultater, men mente, at man i det lange Løb, naar der skulde være Tale om at gaa fremad, maatte rette Opmærksomheden særligt paa Udvalget. Sigtningen skulde være skarpere end hidtil, og naar der viste sig Skuffelser i Avlen, saa at man ikke, trods et meget omhyggeligt Udvalg, havde faaet de Resultater, man var berettiget til at vente, mente Taleren, at det i mange Tilfælde skyldtes dette, at der i en ikke fjærn Fortid var arbejdet uden Plan i Avlen; og jo længere vi kunne lægge den Tid tilbage, desto sikrere blev vort Avlsarbejde.

Herefter fulgte en lang og interessant Forhandling, i hvilken der ganske vist gjorde sig forskellige Meninger gældende om Maaden, hvorpaa man skulde tage Hensyn til Ydelsen; og jeg tør udtale, at med Hensyn til dette Spørgsmaal blive vi foreløbig ikke enige; der-til ere Forholdene i de forskellige Provinser alt for forskellige. Derpaa lægger jeg ogsaa mindre Vægt, naar blot vi opnaa, at vi arbejde — hver paa sin Vis, helst i saa stor Samdrægtighed som muligt; det er ikke Hovedsagen, at vi faa Ensartethed i Fremgangsmaaden; det er ikke saa meget det, det kommer an paa, som at der gøres et dygtigt Arbejde indenfor de lokale Forhold, som det passer dem bedst. Det kan ikke nytte at bringe Arbejdet ind under sikre, bestemte Rammer, som senere, naar de prøves i Livet, ikke staa Maal med Forventningerne. Lad Praksis anvise i alt væsentligt de fordelagtigste Arbejdsmaader de forskellige Steder. Alle, der toge Del i Diskussionen, vare enige om, at Ydelsen burde bringes mere i Forgrunden end tidligere. Adskillige Røster hævdede sig for, at det gjaldt om her at gaa frem med besindige Skridt, selv om de bleve lidt kortere; det gjaldt om ikke at søge fremmet Bedømmelsesmaader, hvortil man ikke havde Landmændenes og Opdrætternes Tilslutning i det store og hele; man maatte sørge for, at det blev indlysende for de vedkommende Opdrættere, at de og de Veje vare de rette at betræde. Det blev betonet — det skal jeg ikke undlade at nævne, da det efter mit Skøn er en meget væsentlig Side ved hele denne Sag — at det var uheldigt, at man paa adskillige Statsdyrskuer endnu ikke tog mindste Hensyn til Ophavsmoderens Ydelse, at der med andre Ord ved Præmieringen paa Statsskuerne ikke fulgtes de samme gode Regler, som have oparbejdet sig i Fællesforeningerne og i et større eller mindre Antal af de lokale Skuer. Der blev fremhævet det beklagelige i dette Forhold, og at man maatte ønske, at Udviklingen hurtigst muligt vilde medføre, at man paa Statsskuerne tog de samme Hensyn. Det blev endvidere gjort gældende, at ved Tildeling af Statstilskud

til Kvægavlsforeninger, burde Tilskudet ogsaa i nogen Maade staa i Forhold til de Oplysninger, der forelaa om vedkommende Ophavsmoders Ydelse, og at det vilde være i god Overensstemmelse med dette, at Staten i det hele giver Tilskud til Kontrolforeninger, hvis Opgave det bl. a. er at arbejde for at hæve Fedtprocenten. Endelig udtaltes det fra flere Sider, at man var enig med Indlederen i hans Betragtning af, at det var rigtigt at lægge Hovedvægten paa Præmiering af Familiesamlinger og mindre paa de almindelige Samlinger.

C. Planteavlssektionen.

Statskonsulent *K. Hansen*: Planteavlssektionens Møde kunde ligesom de øvrige Sektionsmøder glæde sig ved en betydelig Tilslutning; 45 deltog i Sektionsmødet. Det var ganske vist et lidt mindre Antal, end vi i hvert Fald et Par Aar tidligere have set; men det staar naturligvis i Sammenhæng med, at der samtidig var Møde i Mejerisektionen, og at mange af de Folk, vi ellers pleje at se ved Planteavlssektionens Møde, deltog i det andet Møde. Ikke desto mindre var Tilslutningen god, ligesom ogsaa Forhandlingerne vidnede om stor Interesse fra Mødedeltagernes Side.

Dagsordenen for Sektionens Møde omfattede 3 Punkter, nemlig: 1) Maaleprøvemethodens Anvendelighed ved lokale Markforsøg, 2) Kunne Konsulenterne bidrage til, at Beretningerne om Bedømmelsen af veldrevne Markbrug gøres indholdsrigere end hidtil, navnlig ved medfølgende Driftsregnskaber? og 3) Undersøgelser af Plantedækket paa Græsmarker og Betydningen af saadanne Undersøgelser.

Det første Spørgsmaal om Maaleprøvers Anvendelse ved lokale Markforsøg indlededes af de samvirkende sjællandske Landboforeningers Planteavlskonsulent *O. H.*

Larsen. Det er, som Ordlyden viser, et rent forsøgs-teknisk Spørgsmaal, der havde overmaade stor Interesse i den Kreds, hvori det blev forelagt og drøftet, men som næppe kan paaregne at have tilsvarende Interesse i denne Kreds, som her er samlet; jeg formoder derfor, at jeg baade maa og bør gaa forholdsvis let over Referatet af dette.

Indlederen gjorde opmærksom paa, at de lokale Markforsøg vare tiltagne overordentlig stærkt i Antal i den Aarrække, der er forløbet siden de paabegyndtes. For 10 Aar siden, da vi saa omtrent begyndte med lokale Markforsøg, udførtes der efter Indlederens Opgivelse noget under 100 Forsøg, som kunde betegnes saaledes, medens der i indeværende Aar mentes at være anlagt eller under Udførelse et Antal lokale Markforsøg, der nærmede sig stærkt til 3000; og samtidig med, at Antallet af Forsøg og Opgaver var vokset stærkt, maatte det selvfølgelig være alle magtpaaliggende at arbejde hen til, at Fremgangsmaaderne maatte blive saa paalidelige og betryggende som muligt, saa at de Resultater, der fremkomme deraf, blive saa tilforladelige og for det praktiske Landbrug saa vejledende som muligt. Taleren gjorde opmærksom paa den blandt hans Publikum kendte Erfaring, at det er en meget vanskelig Sag at naa en saa stor Paalidelighed i disse lokale Markforsøg, som man kunde ønske, idet forskellige uberegnelige Forhold greb forstyrrende ind, men man havde stadig haft Opmærksomheden henvendt paa at forebygge disse Unøjagtigheder. Det forebyggende Middel, som man særlig i den seneste Tid var begyndt ikke alene at bringe under Debat, men ogsaa at bringe i Anvendelse ved Markforsøg i det Hele, ogsaa lokale Markforsøg, er det, som er bleven benævnt som Maaleprøvemethoden. Jeg skal blot derom oplyse, at det er en forsøgs-teknisk Fremgangsmaade, som skyldes to Nordmænd, nemlig Forsøgsleder *Bastian Larsen* og Overlærer ved Norges Landbrughøjskole *G. Holtmark*. Principet er i al Korthed dette, at man paa det samlede Forsøgsfelt, hvor man har an-

lagt et Markforsøg, indlægger et enkelt bestemt Forsøgsnummer forholdsvis mange Gange efter en bestemt Plan. Anvendes Principet i sin videste Udstrækning, indlægges dette Nummer paa hver anden af Parcellerne, efter Omstændighederne hver tredie eller fjerde, saa man stadig kan sammenligne hvert enkelt af de prøvede Forsøgsnumre med en og samme »Maaleprøve«. Man opgør Resultatet paa forskellig Maade, navnlig saaledes, at man beregner Forsøgsfaktorernes Størrelse i Forhold til den eller de Maaleprøveparceller, som ere selve Forsøgsnumrets nærmeste Nabo. Man skulde derved i betydelig Grad kunne borteliminere visse Uregelmæssigheder i Forsøgene, navnlig dem, som skyldes en jævnt skiftende Beskaffenhed af Jorden. Denne Arbejdsmaade er ikke længere ny her i Landet; ved Statens Forsøgsstationer har den delvis været anvendt i de seneste Aar, og ved lokale Forsøg har man i hvert Fald hist og her prøvet dens Anvendelse. Indlederen saa visse Fordele ved denne Metodes Anvendelse, hvilket han gjorde nærmere Rede for, men han maatte dog for saa vidt tage stærkt Forbehold overfor denne Metode, som han betonedede, at en ganske betydelig Gruppe af forstyrrende Forhold ikke kan forebygges ved denne Metode, særlig saadanne Forstyrrelser, som skyldes uregelmæssige Smaapletter i Jorden, f. Eks. uregelmæssig Fordeling af Gødning i et foregaaende Aar, eller Ukrudtspletter eller tilfældige Smaapletter, som ere angrebne af Plantesygdomme og alle lignende rent pletvise Forstyrrelser. Overfor disse, hævdede Indlederen, var denne Metode ikke fyldestgørende.

Efter det udførlige Indledningsforedrag fulgte en særdeles livlig Diskussion, som kun af Hensyn til den stærkt fremrykkede Tid maatte standses. Hovedresultatet af denne Diskussion var, at man var overvejende betænkelig ved at søge denne Arbejdsmaade regelmæssigt indført i de lokale Markforsøg. En anden Sag var, at man fra de fleste Sider erkendte, at den under visse Forhold kan have sin store Berettigelse og sin Værdi, navnlig under saadanne Forhold, hvor et

Forsøg omfatter et stort Antal Forsøgsnumre, og man derfor nødes til at arbejde med et stort Areal. Men naar vi som i dette Tilfælde staa overfor lokale Forsøg, hvor Spørgsmaalenes Antal sædvanligt er forholdsvis lille eller i hvert Fald kan begrænses stærkt, mente man fra de fleste Sider, at der i hvert Fald ikke kan ventes noget betydeligt af Metoden, og de fleste vare endogsaa væsentlig betænkelige ved den. De Synspunkter, der bleve gjort gældende, gik altsaa som Helhed ud paa, at Fremgangsmaaden under visse Forhold, særlig ved faste Forsøg, kan være anbefalelsesværdig, men at man ved lokale Forsøg særlig maatte søge Sikkerheden ved at reducere Forsøgsspørgsmaalene til de færrest mulige og udvide Antallet af Fællesparceller til de flest mulige. Man mente, at man derved havde større Udsigt til paalidelige Resultater.

Det andet Emne, som forelaa, og som gik ud paa, hvor vidt Konsulenterne kunne bidrage til, at Beretningerne om Bedømmelse af veldrevne Markbrug gøres indholdsrigere end hidtil, navnlig ved medfølgende Driftsregnskaber, indlededes af Statskonsulent *Fr. Hansen*. Han mindede om, at Bedømmelsen af veldrevne Markbrug, enten hele Markbrug eller visse Dele deraf, efterhaanden havde naaet et betydeligt Omfang og var indgaaet som et fast Led i talrige Landboforeningers Arbejde. Indlederen nævnede, at i Jylland var der i 1906 bedømt ca. 450 Marker under 35 Landboforeninger, og at der ligeledes var betydelig Fart i dette Arbejde i de øvrige Landsdele. Formaålet med disse Bedømmelser var som Helhed dette: at hæve Plantebruget, at vække forøget Interesse for det og pege paa Midlerne til at fremme det. Som Punkter, der vare fremtrædende i de fleste Tilfælde, nævnede Indlederen, at man tog Sigte paa saadanne Spørgsmaal som Ukrudtets Udryddelse og flere andre Spørgsmaal; i nogle Foreninger var det udtrykkelig nævnet i Reglerne for saadanne Konkurrencer, at man ønskede paavist Rentabiliteten af Driften gennem Regnskaber.

Men Indberetningerne, som foreligge, vise, at denne Side af Sagen kun i ringe Omfang endnu er taget op eller gennemført; kun i ganske enkelte Foreninger havde man faaet dette Spørgsmaal fremmet i en tilfredsstillende Skikkelse. Indlederen nævnede enkelte fremtrædende Eksempler paa, at man dog havde faaet Regnskabsføringen gennemført, og fremhævede navnlig et fleraarigt Regnskab fra Samsø, som findes offentliggjort i Beretningen fra Foreningen af jydsk Landboforeninger for Aaret 1905; han pegede ligeledes paa, at Fyns Stifts patriotiske Selskab havde paa en heldig Maade faaet draget Regnskabssiden frem, hvilket formentlig stod i Forbindelse med, at et Par enkelte Mænd i disse Kredse, henholdsvis Inspektør *Thomsen* paa Brattingsborg og Kaptajn *Schroll* paa Fyn, havde været særlig medvirkende dertil. Taleren fremhævede, at Bedømmelsen og Præmieringen af Markbrug sikkert fremdeles burde være et fast Led i Landboforeningernes Planteavlsarbejde, men at man gerne skulde se at faa det ind i saa hensigtsmæssige og faste Former som muligt. Hertil ventede Indlederen, at det navnlig vilde bidrage, at man søgte at faa udarbejdet og offentliggjort gode og virkelig indholdsrige Beretninger om disse Konkurrencer, og at der under Konkurrencernes Forløb tilvejebragtes et virkelig lærerigt og oplysende Regnskabsmateriale. Naar Indlederen havde fundet den Kreds, for hvilken han havde forelagt Sagen, hensigtsmæssig til at behandle dette Spørgsmaal, var det fordi han mente, at netop Konsulenterne kunde have særdeles gode Betingelser for at bidrage til at opnaa bedre Resultater af disse Præmieringer, og han animerede særlig de yngre lokale Planteavlskonsulenter til at lægge sig i Selen for dette Arbejde, stille sig til Disposition ved disse Konkurrencer, flittigt besøge og tale med de konkurrerende og bistaa dem baade ved Regnskabernes Optegnelser og ved deres endelige Opgørelse. Tillige udtaltes Ønskeligheden af, at de lokale Konsulenter i saa stor Udstrækning som muligt deltog i selve Bedømmelsen. Indlederen gav forskellige Eksempler paa Omfanget af og

Formen for Regnskaber, der maatte anses for ønskelige at faa, og de øvrige Optegnelser, der burde findes. Som Eksempel til Efterfølgelse fremhævede han den af de samvirkende sjællandske Landboforeninger sidst udgivne Beretning.

Efter Indledningsforedraget fulgte der nogen Diskussion, idet man dog i alt væsentligt var enig i de Synspunkter, som Indlederen havde gjort gældende. Der kom ikke i Diskussionen væsentlig ny Bidrag til Sagens Belysning. Særlig fra en enkelt Side blev det fremsat, at man fra de samvirkende sjællandske Landboforeningers Side var begyndt med en ny Arbejdsmaade, som i hvert Fald stod i nær Sammenhæng med det fremdragne Emne, idet man havde gjort et specielt Arbejde for at kontrollere Planteavlens Rentabilitet for sig. Det ventedes, hvis man efterhaanden fik dette Arbejde i en tilfredsstillende Gænge, at man derigennem vilde finde gode Støttepunkter for hele den omhandlede Sag. Fra anden Side, særlig fra Vestjylland, paapegedes Ønskeligheden af, at man i Indberetningerne, som offentliggjordes om Præmieringerne og Bedømmelserne, medtog en kort historisk Oversigt over Bedriften, da en saadan, som det blev oplyst ved Eksempler, paa mange Maader kunde stille de nuværende Forhold i et klarere Lys, end naar man slet ikke kendte noget til hele Bedriftens Fortid. Fra Lange-land og forøvrigt fra andre Steder blev det fremhævet, at man der havde søgt at tage Kontrolforeningerne i sin Tjeneste, og dér havde oprettet en Kontrolforening i en noget andet Skikkelse, end disse almindelig havde, nemlig med et meget lille Medlemsantal, hvorved man vilde uddybe Kontrollen saa meget som muligt. Man var fra alle Sider enig om Ønskeligheden af velførte Regnskaber, men fra flere Sider var man betænkelig ved Tanken om at offentliggøre dem; det blev udtalt, at de paagældende Jordbrugere selv næppe i stort Tal vilde gaa ind paa, at deres Regnskaber bleve offentliggjorte. Andre mente imidlertid, at man nok kunde overvinde denne Vanskelighed. Iøvrigt fremhævedes det gentagne Gange fra Ind-

lederens Side, at de lokale Konsulenter særlig maatte se at arbejde for at faa denne Sag ind i den bedst mulige Gænge.

Den tredje Sag endelig som behandledes var: Undersøgelser af Plantedækket paa Græsmarker og Betydningen af saadanne Undersøgelser. Det indlededes af Assistent ved Statens Planteavlsudvalg *E. Lindhard*. Hans Meddelelser gik ud paa at gøre Rede for, hvorledes man i Tidernes Løb var kommet ind paa at skaffe sig ordentlig Rede paa Plantedækkets Sammensætning i Græsmarker, og hvilken Betydning saadanne Undersøgelser kunde have, idet han oplyste, at man allerede for 100 Aar siden i Frankrig havde begyndt saadanne Undersøgelser, og gav en historisk Oversigt over de væsentligste Ting, der vare komne frem. Han nævnede lignende Forsøg paa den engelske Forsøgsstation Rothamsted og fremhævede disse som Mønstre paa Grundighed, men saa besværlige, at de ikke kunde efterfølges. Han nævnede forskellige i andre Lande benyttede Arbejdsmaader og fremhævede navnlig, at vi her i Landet ved Samvirken imellem afdøde Statskonsulent *P. Nielsen* og Markfrøkontorets Stiftere, *Chr. P. Jacobsen* og *J. L. Jensen*, vare komne ind paa at undersøge Markerne i 1876. Dette Samarbejde blev Indledningen til det Arbejde paa Græsmarkernes Undersøgelse, som *P. Nielsen* fortsatte, da han navnlig undersøgte Plantedækket paa Tesdorps Gaarde. Paa disse Undersøgelser har han bygget en væsentlig Del af, hvad han har skrevet om Spørgsmaalet. *P. Nielsen* havde meddelt Offentligheden meget deraf, medens det betydelige Materiale, han har efterladt, er blevet bearbejdet af Assistent *Lindhard* og i en nær Fremtid vil foreligge. De *P. Nielsen'ske* Undersøgelser havde saa godt som udelukkende været knyttede til gode Jorder i Lollands sydlige og østlige Egne, og man har længe følt det som en Mangel, at man ikke havde tilsvarende Undersøgelser for Landets tarveligere Jorder. Paa Initiativ af Prof. *Westermann* var der i 1905 paabegyndt en Undersøgelse ved de samvirkende Landboforeninger i Jylland og Statens Plante-

avlsudvalg i det nordlige og vestlige Jylland; og forskellige andre Steder var der i de senere Aar paabegyndt systematiske Undersøgelser, f. Eks. i Præstø Amts Landboforening. Taleren fremhævede sluttelig den store Betydning af saadanne systematiske Undersøgelser, der baade skulde give Oplysning om Kvaliteten og Kvantiteten af Græsmarkernes Udbytte, om Jordbunden og Behandlingen og om Udbyttet i Forhold til Saamængde. Naar man havde fundet dette Emne særdeles passende for den Kreds, det blev forelagt for, var det, fordi det sikkert meget maatte ønskes, at særlig de lokale Planteavlskonsulenter vilde gøre sig fortrolige med denne vigtige Opgave og yde deres Medvirken til, at den kunde blive løst i en saa rationel Skikkelse som muligt.

Til disse Meddelelser knyttede der sig ingen videre Diskussion, dels paa Grund af Emnets Natur, dels fordi Tiden ikke tillod det.

Endnu er det mig paalagt, før jeg slutter, næst at udtale en Tak fra Planteavlssektionen, fordi man tog Hensyn til det fra denne Sektion i Fjor fremsatte Ønske om, at flere lokale Planteavlskonsulenter maatte faa Adgang til Konsulentmødet, tillige at udtale et varmt Ønske fra Planteavlssektionens Side om, at man fra Administrationens Side vilde søge at arbejde hen til den Forretningsgang, at naar en Planteavlskonsulent bliver antaget i en Landboforening og oppebærer en Del af sin Løn fra Statskassen, der da maa gives ham Adgang til Konsulentmødet. Vi have stadig indenfor Planteavlssektionen haft den Opfattelse, at disse Møder saa vel som Hovedmødet ere overmaade nyttebringende for Deltagerne, og vi ønske stadig gerne, at vore yngre Kolleger i størst muligt Omfang maa blive delagtige i dette Gode. Det er ikke Konsulenterne en tung Pligt at skulle komme til Stede ved Konsulentmødet, det er sikkert og netop ikke mindst de yngre Medarbejdere en kær Rettighed, som de sikkert overmaade gerne ville gøres delagtige i.

Den ledende Præsident: Den til Præsidiet rettede Henvendelse fra Statskonsulent K. Hansen skal blive taget

under Overvejelse. Landhusholdningsselskabet vil selvfølgelig sætte sig i Forbindelse med Landbrugsministeriet og ad denne Vej mulig søge at skaffe Midler til, at Konsulentvirksomheden paa Planteavlens Omraade kan blive saa fyldig repræsenteret som ønskeligt.

Jeg er overbevist om at være i fuld Overensstemmelse med alle de til Stede værende, naar jeg bringer Sektionens Ordførere en Tak for deres Oplysninger og udmærkede, fyldige Meddelelser om Forhandlingerne. Man faar, naar man hører disse Beretninger, Indtryk af, at vi ere slaaede ind paa den rette Vej her ved Konsulentmøderne, og at Sektionsmøderne, som holdes Dagen før, ville faa overvejende Betydning i Forhold til selve Konsulentmøderne.

Man gik derpaa til den følgende Sag paa Dagsordenen, som var:

3. Svineavl i Danmark.

(Indledet af Statskonsulent P. A. Mørkeberg.)

I de senere Aar har Eksporten af indenlandsk Flæsk og indenlandske Produkter af Svin bragt os omtrent 80 Mill. Kr. hjem aarlig fra Udlandet. — Saa meget indbringe vore Svin os altsaa foruden den Svinemad, som vi selv fortære. Det er altsaa et stort økonomisk Spørgsmaal, der behandles, naar vi tale om Danmarks Svineavl. Det er Opmærksomhed værd. Selv ganske smaa Fremskridt for den Enkelte, betyde Kapitaler for det store Hele.

Man kan da heller ikke klage over den Interesse, der nu vises Sagen fra de Ledendes Side og ejheller over de Ledendes Resultater for at fremme Produktionsbetingelserne. — Men den Forstaaelse og Interesse, der

vises Spørgsmaalet om Svinets Avl og Pleje ude i den store Befolkning, lader derimod endnu en Del tilbage at ønske. Derfor har jeg gerne villet fremdrage Spørgsmaalet til nærmere Belysning ved denne Lejlighed, hvor saa mange af de Mænd ere samlede, som daglig færdes mellem det store Flertal af Landets Svineproducenter.

Planen for Svineavlens Ledelse gaar som bekendt ud paa at udvikle den danske Landsvinerace til en saadan Fuldkommenhed, at den alene tilfredsstiller baade de danske Landmænd og dem, som spise vort Flæsk, Englænderne, og indtil dette Standpunkt er naaet, at fremstille Brugsdyret ved at parre Landsoen med Yorkshireornen. I Overensstemmelse dermed have vi altsaa to Svineracer her i Landet, Landsvinet og Yorkshire-svinet, som vi søge at udvikle hver for sig til den største Fuldkommenhed.

Og denne Plan for Svineavlens Ledelse maa nu siges at være godkendt overalt, selv om en meget stor Del af Svineproducenterne foretrække at holde sig til Landracen alene.

Som bekendt søger man navnlig at fremme Svineavl — ligesom de øvrige Retninger i Husdyravlen — ved Dyrskuer, Avlscentre og Avlsforeninger. — Naturligst vilde det vel da være at betragte disse Foranstaltninger hver for sig, prøve deres Soliditet, Arbejdsresultat og Formaalstjenlighed. Og først bør vi da nok tage fat paa

Dyrskuerne,

hvor Avlsbestræbelserne samt disses Resultat og Vurdering saa at sige fremstilles for aabent Tæppe. Først faar man da det Indtryk, at Svineracerne ere langt fyldigere nu end før den Tid, da den nuværende Plan for Ledelsen blev forelagt og godkendt. Det var som bekendt midt i 90'erne, at den kom frem. Og det er ligefrem underligt at se Forskellen paa Antallet af de Svin, som fremstilledes den Gang og nu.

Betragte vi de store, ledende Skuer, ville vi snart faa dette Indtryk bekræftet. Ved Landmandsforsamlingerne var der i 1888 indmeldt 25 Svin, i 1894 udstilledes der 63 og 1900 udstilledes der 248. Ved Foreningen af jyske Landboforeningers aarlige Skuer har der siden 1901 været indmeldt henholdsvis 78, 87, 83, 217, 218, 247 og 303 Svin. Ved de samvirkende sjællandske Landboforeninger var der til Dyrskuerne i 1889, 1891, 1895, 1902 og 1905 indmeldt henholdsvis 19, 26, 51, 134 og 165 Svin. Og ved de samvirkende fynske Landboforeningers Skuer var der i 1894 indmeldt 38, i 1896 58, i 1898 34, i 1901 55, i 1902 73, i 1904 82 og i 1906 120 Svin.

Dernæst undgaar det ikke Opmærksomheden, at Svinene nu fremstilles efter samme Plan paa næsten alle Dyrskuer i Landet, nemlig saaledes, at de ere adskilte i to Afdelinger efter den Race, som de tilhøre: Landrace eller Yorkshirerace.

Saaledes var det ikke tidligere; de forskellige Racer og Raceblandinger konkurrerede og fremstilledes da mellem hinanden, kun adskilte efter Køn og Alder.

Endnu i 1894 havde Landmandsforsamlingen i Randers ikke inddelt Svinene efter Racer, men efter Brug. Afdelingerne dér kaldtes: 1) Svin til Slagteribrug og 2) Fedesvin. — Men 1895 begyndte De samv. sjæll. Landboforeninger ved Fællesdyrskuet i Roskilde at inddele Svinene i de to nævnte Racer. Ved Landmandsforsamlingen i Odense 1900 fandt samme Inddeling Sted; 1899 tog Foreningen af jyske Landboforeninger fat paa samme Maade, og 1901 fulgtes Eksemplet ligeledes af De samv. fynske Landboforeninger. — Og med disse ledende Institutioner som Forbillede have nu næsten alle lokale Landboforeninger Svinene inddelt i de to Hovedgrupper: Landrace og Yorkshirerace.

Denne Forandring betyder nu ikke saa ganske lidt, og derfor er den værd at lægge Mærke til. Den betyder nemlig ikke alene dette, at de Besøgende nu meget lettere finde sig til Rette paa Skuet, men den betyder det,

som er langt vigtigere, at Landboforeningerne tone Flag; de vise hvilke Avlsretninger, der have Borgerret paa deres Omraade.

Endvidere overraskes man ved de fyldige Oplysninger i Katalogerne. Tager man et Katalog fra 90'erne i Haanden, navnlig fra den første Halvdel af 90'erne, staar der i Reglen om hvert af de udstillede Svin: Fader: Præmieorne, Moder: Præmieso, eller Fader: Præmieorne hos Chr. Hansen, indkøbt i Holstebroegnen, Moder: Hans Jensens So; hyppigere endnu staar der kun: Afstamning ubekendt. Nu se Katalogerne ganske anderledes ud. Nu have Dyrene for det første selv et Navn, og saa staar der om Svinene som om Heste og Kvæg anført Navnet paa Faderen, Moderen og Morfaderen, ofte er endog det fædrene Ophavs Stbg.-Nr. vedføjet. — Man kan nu ved Hjælp af Kataloget med Udbytte gaa Svineskuet igennem, man bliver hurtig klar over enkelte Opdrætteres og enkelte Stamdyrs særlige Betydning. Og kalder man saa Billedet frem fra de yngre Dage og sammenligner dette med Nutiden, er det, som om man var kommen fra det mørke Fastland til civiliserede Egne.

Hvad saa endelig selve de fremstillede Individer angaar, da er som Regel Ensartetheden og Kvaliteten af Landracen, naar man dømmer efter det rent umiddelbare Indtryk, i meget stærk Fremgang, ja i saa stærk Fremgang, at man forbavses derover. De grove og ofte uharmoniske Individer, som fremstilledes for en halv Snes Aar tilbage, da man begyndte at oparbejde Landracen, ere nu næsten forsvundne, de have givet Plads for ædlere og mere velformede Skabninger. Og det uensartede Præg, som for faa Aar tilbage betegnede Afdelingen for Landsvin som et Forsøgsfelt, viger nu mere og mere Pladsen for en mere ensartet Type, der altsaa er ved at blive den sejrende og eneraadende.

Denne Kendsgerning, som ikke er til at tage fejl af, maa dels tilskrives Landracens Bøjelighed og Forædlings-evne, dels Opdrætternes Lydhørhed overfor et maalbevidst Dommerværk.

Den større Ensartethed i Landsvineafdelingen som Helhed er selvfølgelig tillige et Udtryk for stigende Nedartningsevne, større Avlssoliditet. — Og den hurtige Udvikling tyder paa, at Landracen endnu kan føres langt fremad mod større Fuldkommenhed, naar den blot ledes med sikker Haand i en bestemt Retning.

Gaar man Bedømmelsen paa Dyrskuerne nærmere igennem, viser det sig imidlertid, at den enten udelukkende eller nærmest er en ren Eksteriørbedømmelse, at det udelukkende eller næsten kun er de ydre Former, som bestemme Dyrenes Plads i Præmierækken. Her staa vi overfor Ønskeligheden af en Ændring; thi det er ikke de smukkeste og mest typiske Dyr, men de bedste Avlsdyr, vi maa have op paa de bedste og bedre Præmiepladser; det er de bedste Avlsdyr, dem med den bedste Nedartningsevne af de bedste Egenskaber, Opmærksomheden skal henledes paa, og denne Nedartningsevne, der vel oftest optræder i et harmonisk Legeme med typisk Præg, kan ogsaa undertiden findes hos Individier, der, hvad ydre Fortrin angaar, ere mindre vel udrustede fra Naturens Haand.

Afkomsbedømmelser komme vi dog næppe foreløbig til for Svineskuernes Vedkommende, de høre hjemme i Avlscentrene, men Nedartningsevnen kunne vi ogsaa efter vore nuværende Begreber skønne om gennem Ophavsindividernes Værdi. Derfor bør Afstamningsbedømmelsen indgaa som Led i de Forhold, der bestemme Dyrenes Plads i Præmierækken. Og Afstamningens Værdi kunne vi godt skønne om for de Dyr's Vedkommende, der indmeldes til Svineskuernes Landraceafdeling; thi de møde nu i Reglen med lange Stamtavler, som godt kunne forsynes med Oplysninger om Ophavsindividernes Eksteriør, Frugtbarhed og Evne til at levere levedygtigt Afkom m. m.

At Pointsystemet fra Landmandsforsamlingen i Odense med dets Hensyn til Afstamningen benyttes flere Steder, er mig ikke ubekendt, og det er jo altid en god Begyndelse, men efter mit Skøn ogsaa kun en Begyndelse. Vi

bør lade Afstamningen faa endnu større Indflydelse end dette Pointsystem antyder.

Følges dette Raad, vil Præmierækken selvfølgelig ikke blive saa »jævn« som nu, men den bliver mere oplysende for dem, som søge gode Tillægsdyr. At Ændringen vil medføre forøget Arbejde, er indlysende; men vi bevæge os jo i Retning af det Solide, og maa tage Konsekvenserne deraf.

Se vi endelig efter, hvilke Dyr det er, som fylde vore Svineskuer og bære Prisen hjem derfra, kan det ikke undgaa Opmærksomheden, at de næsten alle direkte eller indirekte stamme fra vore Svineavlscentre.

Denne Kendsgerning tyder jo paa Svineavlscentrenes store Betydning og paa de Menneskers Ansvar, som have med disse Institutioner at gøre. Og samme Kendsgerning anviser os tillige Midlet, hvorved vi kunne undersøge, om den store Fremgang i Landsvinenes Kvalitet og Ensartethed, som Dyrskuerne bære Vidne om, er indvundet paa Bekostning af andre vigtige Egenskaber; — thi Avlscentrenes Bestand kan vi følge ikke alene med Hensyn til ydre Former, men ogsaa hvad de øvrige Egenskaber angaar, særlig Haardførhed, Frugtbarhed, Mælkerigdom, Levedygtighed og Trivelighed.

Jeg maa da anmode den ærede Forsamling om at følge mig lidt ind paa

Svineavlscentrenes Omraade.

I Konsekvens af den Plan for Svineavlens Ledelse, som jeg omtalte i Begyndelsen af mit Foredrag, blev Svineavlscentrene jo dannede; Landsvinecentrene for at sikre Landracens Bestaaen og heldige Udvikling og Yorkshirecentrene for at producere det nødvendige Antal Orner, indtil Landornerne blive gode nok for Flæskeproduktionen.

Centrenes Forhold har jeg flere Gange haft Lejlighed til at behandle her ved Konsulentmøderne. Flere af d'Hrr. have derved fulgt Bevægelsen lige fra dens spæde

Barndom, da man med Ængstelse saa Fremtiden i Møde. — Sidste Gang, jeg omtalte Spørgsmaalet her, var ved Konsulentmødet 1903, da jeg gav en samlet Fremstilling af Svineavlscentrenes Historie, som jeg derfor anser som bekendt til nævnte Tidspunkt. Jeg kan da i Dag holde mig til enkelte Hovedpunkter, som jeg finder særlig Anledning til at fremdrage.

Først maa jeg da bemærke, at det ikke er enhver givet at faa sin Besætning anerkendt som Avlscenter. Der er dobbelt Vagt om denne Hædersbetegnelse.

Alle Centre sortere under Udvalg, nedsatte af lokale eller provinsielle Landboforeninger. Disse Udvalg føre et stadigt Tilsyn med Centrene, foretage Kaaringen af Stamdyr, paase, at den paabudte Mærkning og Bogføring er i Orden, og at hele Bedriften fungerer planmæssigt. Og uden disse Udvalgs Indstilling kan intet Center anerkendes. Men dertil kommer saa Statens Bedømmelsesudvalg, som aarligt tilser alle de indstillede Avlscentre i deres respektive Distrikter, og først naar disse Udvalg finde Centrene »værdige«, modtage de Statens Anerkendelse. Intet Center kan blive anerkendt, før det har været paa Prøve et Aar under en lokal Landboforenings Udvalg. Og de anerkendte Centre ere underkastede Dyr-lægetilsyn og maa standse Salget af Avlsdyr, hvis der optræder smitsom Sygdom blandt Svinene.

Landets Svineopdrætttere have altsaa en ikke ringe Garanti for, at de anerkendte Centre ere solide Arnesteder for Svineavlens Udvikling, og at der kun udsendes gode og sunde Dyr derfra.

Paa hver af d'Hrr.s Pladser findes anbragt en fuldstændig Fortegnelse over alle de Svineavlscentre, som ere anerkendte i Øjeblikket*). Jeg har tænkt mig, at det maatte være af Interesse at have en saadan Oversigt ved Haanden, og at den ogsaa ved Lejlighed kunde komme til Nytte.

*) Denne fuldstændige Fortegnelse udelades her i Konsulentberetningen, da den findes i »Landøkonomisk Aarbog«.

Paa sidste Side i denne Fortegnelse findes en samlet Fremstilling af Centrenes Antal og Størrelse (se Tabel I), hvorefter det fremgaar, at de ere udbredte i alle Distrikter, og at vi for Tiden have 111 Avlscentre for Svin af Landrace med en Bestand af 159 kaarede Orner og 911 kaarede Søer samt 20 Avlscentre for Yorkshiresvin med 29 kaarede Orner og 150 kaarede Søer. Man vil ogsaa af denne Fortegnelse se, at disse Centre sortere under henholdsvis 50 og 16 af forskellige Landboforeninger nedsatte Udvalg. Disse Landboforeningers Navne fremgaa af den detaillerede Oversigt.

Centrene danne altsaa nu en omfattende Virksomhed, som er udstrakt over hele Landet, og som varetages af Landboforeninger i alle Landets Egne.

I det andet Hefte, som ligger paa d'Hrr.s Pladser, findes ogsaa en Del Oplysninger. Jeg vil bede Dem et Øjeblik hefte Opmærksomheden paa Tabel II, som giver en Oversigt over Landsvinecentrenes Vækst i de forskellige Landsdele og i Landet som Helhed. Det vil deraf fremgaa, at vi i 1897 havde 41 Avlscentre, at disses Tal i 1898 var steget til 69 med 68 kaarede Orner og 351 kaarede Søer, og at Tallene derefter langsomt med smaa Svingninger ere stegne til den nuværende Højde.

Bevægelsen har altsaa haft en rolig og jævn Udvikling og synes at have Betingelser for fremdeles at kunne fortsættes.

At de enkelte Centre heller ikke ere Døgnfluer, fremgaar af Tabel III, som viser de nuværende Centres Alder. Sammenlignes denne Tabel med Tabel II, vil det bemærkes, at adskillige Centre vel ere afgaaede i Aarenes Løb, men at mange af de Centre, vi nu have, skrive sig fra Bevægelsens første Dage.

Tabel IV, der viser Salget af Avlsdyr fra Centrene, tyder paa, at disse ere mødte med Tillid af Landets Svineproducenter, og at de maa have øvet en ret betydelig Indflydelse paa Svineavlens som Helhed.

Tabel I.

Samlet Fremstilling af de for Aaret fra 1. September 1907 til 31. August 1908 anerkendte Avlscentres Antal og Størrelse samt Antallet af de Udvalg, hvorunder de sortere og Salget af Avlsdyr fra disse Centre for Aaret fra 1. September 1906 til 31. August 1907.

Distrikt	Landsvinecentre					
	Antal	Bestand af kaarede Dyr $\frac{1}{4}$ 1907		Antal Dyr solgte til Avl fra $\frac{1}{9}$ 1906 til $\frac{31}{8}$ 1907		Antal Udvalg, hvor- under Centrene sortere
		Orner	Søer	Orner	Søer	
1. Distrikt	29	42	227	330	832	15
2. —	5	8	56	23	126	1
3. —	3	3	16	9	111	1
4. —	10	17	116	164	347	1
5. —	12	14	90	106	342	5
6. —	18	18	111	96	402	12
7. —	34	57	295	324	715	15
Hele Landet...	111	159	911	1052	2875	50

Yorkshirecentre						
1. Distrikt	4	6	25	126	6	3
2. —	1	1	6	35	2	1
3. —	1	1	8	44	1	1
4. —	3	7	36	101	19	1
5. —	1	2	5	20	2	1
6. —	7	7	43	172	121	6
7. —	3	5	27	57	26	3
Hele Landet...	20	29	150	555	177	16

Tabel II.

Landsvinecentrenes Antal og Bestanden af kaarede Dyr paa de angivne Tider fra 1897 til 1907.

Tidspunkt	1. Distrikt			2. Distrikt			3. Distrikt			4. Distrikt			5. Distrikt			6. Distrikt			7. Distrikt			Jylland + Samsø	Hele Landet					
	Antal	Centre	Kaa- rede	Antal	Centre	Kaa- rede	Antal	Centre	Kaa- rede	Antal	Centre	Kaa- rede	Antal	Centre	Kaa- rede	Antal	Centre	Kaa- rede	Antal	Centre	Kaa- rede		Antal	Centre	Kaa- rede			
																										Orner	Soer	Orner
1897	20		3			3			3			5													41			
1/4 1898	28	27	122	3	7	20	4	4	3	27	5	6	59												69	68	351	
1/4 1899	35	48	183	3	5	33	4	4	4	26	5	7	70												86	109	491	
1/4 1900	36	41	179	3	4	32	4	4	4	19	5	9	58												91	105	494	
1/4 1901	32	44	183	3	3	26	4	4	4	24	5	7	57												92	107	514	
1/4 1902	30	39	190	3	5	40	4	5	5	25	8	11	82												95	119	628	
1/4 1903	30	42	225	4	5	49	3	3	3	16	10	12	97	13	15	102	14	16	101	33	38	225	60	69	428	107	131	815
1/4 1904	29	34	239	4	7	50	4	4	4	26	10	13	127	16	17	104	20	20	117	33	40	243	69	77	464	116	135	906
1/4 1905	27	36	231	4	4	40	3	3	3	20	9	14	116	14	16	91	17	17	90	36	46	259	67	79	440	110	136	847
1/4 1906	30	41	219	5	7	36	4	4	4	20	9	15	104	12	16	87	16	17	96	36	48	261	64	81	444	112	148	823
1/4 1907	29	42	227	5	8	56	3	3	3	16	10	17	116	12	14	90	18	18	111	34	57	295	64	89	496	111	159	911

Tabel III.

Tidspunktet, da de Landsvinecentre ere blevne oprettede, som have modtaget Anerkendelse for Tiden fra $\frac{1}{9}$ 1907— $\frac{31}{8}$ 1908.

Distrikt	Tiden, da Avlscentret blev oprettet											Ialt	
	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906		1907
1. Distrikt	6	9	4	4	1	1		1		3			29
2. —		4									1		5
3. —		2								1			3
4. —		5				1	1	2		1			10
5. —		2	3		1	2		1	2		1		12
6. —			5		1			5	3	1		3	18
7. —			4	4	2	1		9	5	6	3		34
Hele Landet...	6	22	16	8	5	5	1	18	10	12	5	3	111

Som det vil bemærkes, er der fra Landsvinecentrene i de senere Aar solgt til Avl ca. 2500 Søer aarlig og tilsammen fra Centrenes Oprettelse 21601 Søer. Ornesalget har stadig været stigende, og naar det sidste Aar op til 1052; lægges alle Aarene sammen, kommer man til det Resultat, at 5427 Landorner ere spredte til Avl fra Centrene. — Salget fra Yorkshirecentrene er ikke slet saa imponerende, men dog betydeligt, navnlig naar man betænker deres forholdsvis ringe Antal. I de seneste Aar har Salget været stigende. Sidste Aar er der udsendt 555 Orner til Avl.

Betragte vi dernæst Landsvinecentrenes kvalitative Udvikling, og fæste vi først Opmærksomheden paa det umiddelbare Indtryk, Øjet modtager ved at se paa Dyrene, faar man samme Opfattelse, som jeg har omtalt for Dyrskuernes Vedkommende, en paaafaldende Fremgang i Finhed, Form og Ensartethed.

Til at begynde med var Landsvinecentrenes Bestand meget uensartet; man kunde let skelne Typen i de forskellige Landsdeles Centre, hvad ikke var underligt, da Centrene hovedsagelig bleve anlagte paa det stedlige Materiale. Mere eller mindre grove vare dog næsten alle Dyr i Centrene, ikke, som nogle vil paastaa, fordi man netop har søgt efter de grove Individer for at faa et passende Grundlag for Krydsningsavl, men fordi de Egenskaber, som man eftertragtede, Frugtbarhed, Levedygtighed, Haardførhed og hurtig Vækst samt saa lidt frisk, fremmed Blod som muligt, navnlig fandtes hos Individer, der tillige vare noget grove.

Nu er det, som sagt, ganske anderledes. Man kan vel ikke sige, at Typen paa Landsvinet er ganske ens i alle Centre, men Fremgangen i Ensartethed er meget betydelig, og Finhed og Form er i stor Fremgang overalt. — Man spørger uvilkaarligt: Hvorledes er denne Forandring foregaaet, og er den ikke indvunden paa Bekostning af andre Egenskaber, som Landsvinet ikke bør undvære?

Paa det første Spørgsmaal: hvorledes Forandringen er foregaaet, kan man faa ret fyldestgørende Svar. Noget ligger i den gode Pleje i Centrene, meget i det stedfundne Udvalg.

Da de første Centre for en halv Snes Aar siden bleve anlagte, kendte man lidet eller intet til Svinenes Afstamning, kun ganske faa havde skænket dette Forhold videre Opmærksomhed. Man fik derfor mange Dyr kaarede til Centrene, som besad ringe Nedartningsevne og gav meget uensartet Afkom. Den Slags Stamdyr og deres Efterkommere skilte man sig selvfølgelig hurtigst muligt af med, men i de første Aar bidrog de dog til at give Centrenes Bestand et uensartet Præg.

Efterhaanden steg imidlertid Kendskabet til Stamdyrenes Avlsværdi, man formerede de bedste og udskød Resten, saa Familiernes Tal lidt efter lidt indskrænkedes i de enkelte Centre, hvis Bestand derved vandt i Ensartethed. Og saa udvekslede man Avlsdyr, navnlig Orner,

mellem de forskellige Centre, hvis Stamdyr derved bleve noget beslægtede.

Dertil kommer, at nye Centre nu ofte dannedes paa Grundlag af de alt bestaaende. En Kendsgerning er det da ogsaa, at enkelte Centre have faaet en dominerende Indflydelse. Endelig har man i alle Centre ved Udvalget aldrig tabt det Maal af Syne, at man ogsaa skulde fremme Finhed og Form, hvorfor man stadig til Avl har foretrukket de Individuer i Kuldet, som vare finest og mest formfuldendte, naar de iøvrigt ansaas egnede som Avlsdyr.

Disse Forhold i Forbindelse med den hurtige Generationsveksel, som er Svinene egen, danne vist tilstrækkelig Forklaring paa, at Fremgangen i Ensartethed, Form og Finhed har kunnet finde Sted.

Men den vilde dog næppe være indvunden saa hurtigt, hvis Ejerne af Centrene ikke i saa stor Udstrækning, som Tilfældet er, havde udnyttet den Hjælp, som har staaet dem til Raadighed netop ved Valget og Udvækslingen af Avlsdyr.

Jeg tænker her ikke alene paa de lokale Avlscenterudvalg og paa Statens Bedømmelsesudvalg, hvis Virksomhed jeg allerede har berørt, men jeg tænker særlig paa Konsulentvirksomheden; thi Konsulenternes Medvirken ved Valget af Avlsdyr er næppe i nogen anden Avlsretning udnyttet i højere Grad end netop i den Avl, som er foregaaet i Landsvinecentrene.

Som d'Hrr. bekendt har jeg ved Svineavlens Ledelse en Medhjælper i hvert af de 7 Distrikter, hvori Landet er inddelt. Disse Medhjælpere komme 2—3—4 Gange aarlig rundt til alle Centrene i deres Kreds, dels for selv at blive bekendt med alle Detailler vedrørende Driften, dels for at være Centerejerne og de lokale Avlscenterudvalg til Støtte og Vejledning. Mine Assistentere fremdeles Sekretærer for Statens Bedømmelsesudvalg, med hvilke de ogsaa besøge Centrene hvert Aar.

Det er derfor aldeles uundgaeligt, at Assistenterne faa nøje Kendskab til Folk og Forhold i deres Kreds.

De kunne saaledes ikke undgaa at lægge Mærke til den begyndende Stammedannelse i enkelte Centre, særlig da de føre en Centralstambog over alle Centrene i deres Distrikt. Og, som sagt, denne Viden er bleven stærkt udnyttet, især ved Udvekslingen af Orner mellem Centrene.

Betegner Udviklingen, som er foregaaet i Svineavlscentrene, en gavnlige Bevægelse for Landet, har Konsulentvirksomheden altsaa sin Andel deri.

Fremgangen i Finhed, Form og Ensartethed er altsaa umiskendelig, og Aarsagen dertil har det ikke været vanskeligt at paavise.

Tabel IV.

Antal solgte Avlsdyr fra Avlscentrene.

Svin af Landrace:	Orner	Soer
Indtil 30. September 1898	221	1239
Fra 1. Oktober 1898 til 30. September 1899	287	1303
— — 1899 — — 1900	257	1487
— — 1900 — — 1901	435	2131
— — 1901 — — 1902	419	2474
— — 1902 — — 1903	451	2516
— — 1903 — — 1904	637	2480
— — 1904 — — 1905	713	2476
— — 1905 til 31. August 1906	955	2620
Fra 1. Septbr. 1906 — — 1907	1052	2875
Fra Centrene Oprettelse til 31. August 1907	5427	21601
Svin af Yorkshirerace:		
Fra 1. Oktober 1903 til 30. September 1904	426	57
— — 1904 — — 1905	335	69
— — 1905 til 31. August 1906	402	77
Fra 1. Septbr. 1906 — — 1907	555	177

Vi skulle derefter gaa over til Behandling af det andet Spørgsmaal, om Fremgangen i ydre Form og Ensartethed ikke er indvundet paa Bekostning af andre vigtige Egenskaber, som Landsvinet ikke bør undvære.

Og her staa vi sikkert overfor et Hovedspørgsmaal i den danske Svineavl; thi Maalet for Svineavlens Ledelse er jo ikke alene den formfuldendte Race, men tillige den frugtbare, levedygtige, passende haardføre, hurtigt voksende og trivelige Race.

For at faa de første af disse Spørgsmaal, Frugtbarhed og Levedygtighed, belyste, har jeg paa Grundlag af mine Assistenters Indberetninger udarbejdet en Statistik over Frugtbarheden i Landsvinecentrene. Tabel V giver en Oversigt i saa Henseende. Den omfatter paa de faa angivne Undtagelser nær det talmæssige Resultat af alle de Fødsler, der have fundet Sted hos de kaarede Søer i Centrene i hvert af de 4 sidste Aar, og Tallene ere opstillede saaledes, at man dels kan følge Forholdene i de enkelte Distrikter, dels i Landet som Helhed.

Holde vi os til Landsresultatet, viser det sig, at der i Aaret fra $\frac{1}{10}$ 1903 til $\frac{30}{9}$ 1904 blev født 1700 Kuld med 18621 Grise, af hvilke 3882 døde inden Fravænningsen, eller med andre Tal, at Søerne pr. Kuld fødte 10.9 Grise, af hvilke 8.6 vare til Stede ved Fravænningsen. Levedygtigheden var altsaa 79.1 pCt. — Tallene for de øvrige Aar ere ikke meget afvigende derfra. Og Svingningerne indenfor de enkelte Landsdele ere ikke meget betydelige.

Det er jo ret store Tal, der her ligge til Grund for Bedømmelsen, 6642 Fødsler.

Og jeg mener som Resultat at have Ret til at udtale, at Frugtbarheden og Levedygtigheden i Landsvinecentrene er tilfredsstillende, og at der ikke er noget Tegn paa Tilbagegang i saa Henseende. — Betragter man Forholdene i de enkelte Centre, optræder der selvfølgelig noget større Svingninger i Frugtbarhedsforholdet, end denne Tabel oplyser. Navnlig er

Tabel V.

**Statistiske Oplysninger om Frugtbarheden og Grisenes
Levedygtighed i Landsvinecentrene.**

Distrikt	Født Antal Kuld	Fødte Grise			Antal Grise pr. Kuld		Antal Soer ved Aarets Slutning
		Antal ialt	Antal døde inden Fravænningen	pCt. Levedygtighed	Ved Fødselen	Ved Fravænningen	
Fra $\frac{1}{10}$ 1903 til $\frac{30}{9}$ 1904							
1. Distrikt.....	468	5026	1126	77.6	10.5	8.1	241
2. —	96	915	150	83.8	9.5	8.0	47
3. —	39	414	116	72.0	10.6	7.6	27
4. —	232	2646	782	70.5	11.4	8.0	120
5. —	193	2122	449	78.8	11.0	8.6	100
6. —	218	2357	402	82.9	10.8	8.9	136
7. —	454	5141	857	83.3	11.3	9.4	259
Hele Landet...	1700	18621	3882	79.1	10.9	8.6	930
Fra $\frac{1}{10}$ 1904 til $\frac{30}{9}$ 1905*)							
1. Distrikt.....	447	4536	944	79.2	10.1	8.0	224
2. —	**) 61	656	122	81.4	10.9	8.9	31
3. —	***)						
4. —	247	2707	940	65.3	11.0	7.2	108
5. —	189	2255	582	74.2	11.9	8.8	89
6. —	173	1925	350	81.2	11.1	9.1	90
7. —	519	5647	1004	82.2	10.9	8.9	259
Hele Landet...	1636	17726	3942	77.7	10.8	8.4	801

*) Stivsygeaaret.

**) Baadesgaard udeladt (unormal)

***) Oplysningerne ufuldstændige fra Bornholm.

Distrikt	Født Antal Kuld	Fødte Grise			Antal Grise pr. Kuld		Antal Soer ved Aarets Slutning
		Antal ialt	Antal dødfødte og døde inden Fravænningen	pCt. Levedygtighed	Ved Fødselen	Ved Fravænningen	
Fra $\frac{1}{10}$ 1905 til $\frac{31}{8}$ 1906							
1. Distrikt.....	426	4682	1100	76.5	11.0	8.4	230
2. —	62	648	134	79.3	10.5	8.3	36
3. —	44	501	99	80.0	11.4	9.1	22
4. —	204	2201	574	73.9	10.8	8.0	101
5. —	156	1840	380	79.3	11.8	9.4	87
6. —	182	1924	376	80.5	10.6	8.5	96
7. —	522	5149	965	81.4	9.9	8.0	269
Hele Landet...	1596	16945	3628	78.6	10.6	8.3	841
Fra $\frac{1}{9}$ 1906 til $\frac{31}{8}$ 1907							
1. Distrikt.....	466	4986	1081	78.3	10.7	8.4	225
2. —	88	827	152	81.5	10.0	8.0	56
3. —	34	357	100	71.8	10.5	7.6	17
4. —	220	2373	624	73.7	10.8	8.0	122
5. —	179	1975	354	82.1	11.0	9.1	97
6. —	207	2202	522	76.2	10.6	8.1	111
7. —	514	5373	1001	81.4	10.5	8.5	270
Hele Landet...	1708	18093	3834	78.8	10.6	8.3	898

der enkelte Centre, som bidrage til at bringe Tallene ned. I et enkelt Landsvinecenter, der nærmest maa betragtes som et Forsøgssted til Paavisning af den Værdi, man maa tillægge det Svineslag, som man kalder »Horsens Landrace«, viser det sig, at Frugtbarhedsforholdene have været følgende i de 3 Aar, Centret har bestaaet:

	Antal Grise ved Fødsel.	Antal Grise ved Fravænning.
1904—05	8.2	6.3
1905—06	8.2	5.7
1906—07	9.8	7.1

Til Sammenligning med Landsvinecentrene har jeg i Tabel VI fremstillet Resultatet af Frugtbarheden i Yorkshirecentrene for de 2 sidste Aar.

Som man kunde vente, er baade Frugtbarheden og Levedygtigheden her noget mindre end i Landsvinecentrene.

Ser man paa det sidst angivne Aar, fra $\frac{1}{9}$ 1906 til $\frac{31}{8}$ 1907, fødtes der i Landsvinecentrene 10.6 Grise pr. Kuld, af hvilke 8.3 gik til Gavn, medens der i Yorkshirecentrene fødtes 10.4 pr. Kuld, af hvilke 7.5 gik til Gavn. Levedygtigheden var henholdsvis 78.8 og 72.2 pCt. Der-til kommer, at Svingningerne i Levedygtigheden er langt større indenfor Yorkshirecentrene end med Hensyn til Landsvinene, hvilket fremgaar ved nærmere Gennemsyn af Tabellerne.

Søernes Nytttevirkning kan imidlertid ikke alene maales ved Kuldenes Størrelse og Levedygtighed. Et andet Forhold, der kommer i Betragtning, er, hvor mange levedygtige Grise, Soen giver pr. Aar.

Det foreliggende Materiale indeholder ikke Oplysning derom, og det Materiale, som jeg raader over, er i Øjeblikket ikke omfattende nok til at klare dette Forhold. Men min Assistent i 4. Distrikt, Konsulent *Otto Pedersen*, har udarbejdet en Statistik, som belyser denne Sag for de kaarede Søer, som fandtes i de fynske Centre den 1. Oktober 1906, og som paa dette Tidspunkt vare mindst 1.5 Aar gamle og havde født mindst 2 Kuld. Statistiken omfatter 93 Søer af Landrace og 25 Søer af Yorkshirerace. — I Korthed viser denne Statistik følgende Resultat af Søernes Frugtbarhed:

Race	Antal Søer	I Gennemsnit for hver Faring Antal Grise		Grise pr. Aar af Moderens Alder	
		Ved Fødsel	Ved Fravænn.	Ved Fødsel	Ved Fravænn.
Landrace	93	11.2	8.2	26.3	19.3
Yorkshirerace ..	25	11.1	7.7	23.3	16.2

Denne Oplysning stiller jo yderligere Landracen i et gunstigt Lys. Overføres den til at gælde for hele Landet, hvad vi for saa vidt kunne være berettigede til, som nævnte Gennemsnitstal for Grise ved Fødsel og Fravænnings pr. Kuld ere omtrent de samme som Tallene for Landet som Helhed, maa vi altsaa vente, at Landsøerne i Centrene give os 19.3 levedygtige Grise pr. Aar, hvilket maa kaldes meget tilfredsstillende.

Værdien af Centrenes Bestand kan jeg ogsaa oplyse paa anden Maade. Det er nemlig blevet en Regel, som nu er gennemført i flere Aar, at mine Assistenters udsende Spørgeskemaer til alle de Landmænd, som have købt Søer fra Avlscentrene for Landsvin for derved at bringe i Erfaring, hvad Værdi Svineproducenterne tillægge de saaledes modtagne Individuer. Svarene ere saa blevne indførte i Assistenternes Protokoller, hvor hver Stamso har sin Konto, der altsaa efterhaanden bliver fyldt med Landbrugernes Skudsmaal om dens Børn.

Denne Foranstaltning have vi indført for at faa et bredt og solidt Grundlag for de Raad, der forlanges med Hensyn til Udvalg af Stamdyr, særlig Udveksling af Orner. Vi have ikke ønsket at handle efter et løst Skøn, men paa Grundlag af virkelig Viden. De saaledes indkomne Besvarelser har jeg nu paa Grundlag af Assistenternes Indberetninger sammenfattet til et overskueligt Hele, som er fremstillet i Tabel VII.

Det vil heraf fremgaa, at der foreligger talrige Vidnesbyrd om de udsendte Sørs Udvikling og om deres

Tabel VI.

**Statistiske Oplysninger om Frugtbarheden og Grisenes
Levedygtighed i Yorkshirecentrene.**

Distrikt	Født Antal Kuld	Fødte Grise			Antal Grise pr. Kuld		Antal Soer ved Aarets Slutning
		Antal ialt	Antal dødfødte og døde inden Fravænningen	pCt. Levedygtighed	Ved Fødselen	Ved Fravænningen	
Fra $\frac{1}{10}$ 1905 til $\frac{31}{8}$ 1906							
1. Distrikt.....	46	491	150	69.4	10.7	7.4	24
2. —	31	247	84	66.0	8.0	5.3	15
3. —	*)						
4. —	47	544	194	64.3	11.6	7.4	30
5. —	17	184	45	75.5	10.8	8.8	10
6. —	42	430	130	69.8	10.2	7.1	36
7. —	40	447	106	76.3	11.2	8.5	22
Hele Landet...	223	2343	709	69.6	10.5	7.3	137
Fra $\frac{1}{9}$ 1906 til $\frac{31}{8}$ 1907.							
1. Distrikt.....	46	445	108	75.7	9.7	7.3	29
2. —	32	306	136	56.0	9.7	5.6	13
3. —	*)						
4. —	53	552	183	66.8	10.4	7.0	41
5. —	*)						
6. —	82	861	199	76.9	10.5	8.1	43
7. —	43	511	119	76.7	11.9	9.1	24
Hele Landet...	256	2675	745	72.2	10.4	7.5	150

*) Oplysningerne ufuldstændige og derfor udeladte.

Tabel VII.

**Sammendrag af Besvarelserne angaaende udsendte
Forespørgsler om de fra
Avlscentrene for Landsvin udsendte Søer.**

- I. Forespørgslerne udsendte i Vinteren 1902—03 om de indtil $\frac{30}{9}$ 1901 udsendte Søer.
- II. Forespørgslerne udsendte i Vinteren 1906—07 om de fra $\frac{1}{4}$ 1904 til $\frac{31}{3}$ 1905 udsendte Søer.

Spørgsmaal	Svar			
	I. 1902—03		II. 1906—07	
	Antal	pCt.	Antal	pCt.
Antal Forespørgsler udsendt	2806		1547	
— Besvarelser modtaget	1630		*) 734	
Har Soen udviklet sig godt? { Ja	1026	74	371	79
{ Nogenlunde	257	19	64	14
{ Nej	98	7	37	7
Soens Alder ved 1. Fa- ring? { 1 Aar og derover	397		132	
{ $\frac{3}{4}$ —1 Aar	719		212	
{ Under $\frac{3}{4}$ Aar...	52		29	
Søer, som ved 1. Faring have faaet { 6 Grise og derunder pr. Kuld	222		73	
{ 7—8 Grise pr. Kuld	256		95	
{ 9—10 — — — — —	462		132	
{ 11—12 — — — — —	211	62	69	58
{ 13 Grise og derover pr. Kuld	88		31	
Søer, som ved senere Farin- ger have faaet { 8 Grise og derunder pr. Kuld	198		83	
{ 9—10 Grise pr. Kuld	288		135	
{ 11—12 — — — — —	314	80	128	80
{ 13 Grise og derover pr. Kuld	176		81	
Har Soen været mælkerig? { Ja	1039	84	328	80
{ Nogenlunde	104	9	33	8
{ Nej	92	7	47	12
Har Soen været god ved sine Grise? { Ja	981	92	357	93
{ Nogenlunde	42	4	20	3
{ Nej	50	4	27	4
Har Soens Afkom været leve- dygtigt og triveligt? { Ja	984	81	340	82
{ Nogenlunde	125	10	44	10
{ Nej	104	9	31	8
Afkommets Fædre (Antal Kuld efter) { Ægte Yorkshireorne			344	
{ Ægte Landraceorne			464	
{ Orne af blandet Race			156	

*) Af disse 734 Besvarelser vare 480 brugelige til Bearbejdning.

Frugtbarhed, Mælkerigdom, Forhold som Mødre, Trivelighed og Vækst.

Tallene skal jeg ikke her gennemgaa i det enkelte, de foreligge til nærmere rolig Betragtning. — Næst at beklage, at saa mange Besvarelser ere udeblevne, skal jeg kun gøre opmærksom paa enkelte Forhold. Det vil saaledes ses, at Resultatet er opstillet i to Hovedkolonner, en for 1902—03 og en for 1906—07. Jeg har foretaget denne Opstilling for at en Sammenligning mellem Tilstanden den Gang og nu kan finde Sted.

Dernæst vil det bemærkes, naar man betragter den bageste Kolonne, den for 1906—07, som ikke er væsentlig forskellig fra den for 1902—03:

- at 79 pCt. af Besvarelserne gaa ud paa, at den udsendte So har udviklet sig godt,
- at 58 pCt. af Gyltene og 80 pCt. af de ældre Søer have faaet 9 Grise og derover pr. Kuld,
- at Soen i 80 pCt. af Tilfældene har været mælkerig og i 93 pCt. god ved Grisene, samt
- at 82 pCt. af de modtagne Søer have givet levedygtigt og triveligt Afkom.

Endelig have vi fra samme Aar den Meddelelse — som ikke er opført paa Tabellen — at 89 pCt. af 338 Kuld, faldne efter udsendte Søer, have været færdige til Slagteriet i en Alder af 5—7 Maaneder.

Jeg mener, at disse Oplysninger tyde paa, at Stamdyrene i Centrene, trods Fremgangen i ydre Form, dog have bevaret de andre vigtige Egenskaber, som man maa forlange hos en Landsvinebestand: Frugtbarhed, Mælkerigdom, Omhyggelighed for Afkommet og Evnen til at give levedygtigt, triveligt og hurtigt voksende Afkom.

Endvidere skal jeg gøre opmærksom paa, at Forsøgslaboratoriet ligger inde med Materiale til Belysning af Triveligheden og Flæskets Kvalitet hos Afkom udsendt fra Centrene og hos Krydsninger af Søer udsendte fra Landsvinecentre ved Orner udsendte fra Yorkshirecentre.

Forsøgene bleve etablerede i 1901 efter Laboratoriets Samraad med mine Assistenten og mig i den Hensigt at belyse den Evne, som Stamdyrene i Centrene besad til at give Afkommet Trivelighed og Slagteværdi. Disse Forsøg bleve altsaa ogsaa anlagte for at virke belærende i det enkelte ved Udvalget af Stamdyr i Centrene, og i saa Henseende have de gjort deres Nytte. Men det er jo Helhedsindtrykket, det her gælder, og dette har Forsøgslaboratoriet endnu ikke udsendt nogen Beretning om. Denne kan dog ventes i en nær Fremtid. — Imidlertid aflagde Assistent *Gommesen* ved Foreningen af jyske Landboforeningers Delegeretmøde i Aar en kort Beretning, hvoraf det bl. a. fremgik:

- at alle Forsøgsholdene havde vist god Trivelighed,
- at Krydsningsholdene gave Flæsk af bedre Kvalitet end Holdene for Landsvin, og
- at Landsvinenes Flæsk gennemgaaende var godt og i Fremgang, men at Bugvæg og Skinker endnu lode en Del tilbage at ønske.

Jeg vilde gerne nærmere ind paa Betragtninger om disse Forsøg, der afsluttedes for et Aar siden, men nu fortsættes under ny Former (Elsesminde). Men Tiden tillader ikke at gaa i Enkeltheder med denne Sag.

Jeg vil dog benytte Lejligheden til at bringe Forsøgslaboratoriet en Tak, fordi man paa denne Maade hjælper os ved Svineavlens Ledelse.

Endelig skal jeg henlede Opmærksomheden paa Tabel VIII, der indeholder Sammendrag af Besvarelserne angaaende de i Vinteren 1906—07 udsendte Forespørgsler om Orner udsendte fra Centrene for Landsvin og Yorkshiresvin fra $\frac{1}{4}$ 1904— $\frac{31}{3}$ 1905.

Fæste vi først Opmærksomheden paa Kolonnerne, der omhandle Ornerne af Landrace, viser det sig:

- at der er indgaaet brugelige Besvarelser om 236 Orner, der tilsammen have bedækket 17124 Sør, altsaa et ret stort Materiale,
- at 82 pCt. af disse have udviklet sig godt,

Tabel VIII.

**Sammendrag af Besvarelserne angaaende de i Vinteren
1906—07 udsendte Forespørgsler om Orner
udsendte fra Centrene fra $\frac{1}{4}$ 1904 til $\frac{3}{4}$ 1905.**

I. Landorner. — II. Yorkshireorner.

Spørgsmaal	Svar			
	I. Landraceorner		II. Yorkshireorner	
	Antal	pCt.	Antal	pCt.
Antal Forespørgsler udsendt	457		234	
Antal Besvarelser modtaget	301		164	
Deraf brugelige til Bearbejdning.....	236		133	
Hvor mange Søer have Ornerne bedækket?	17124		8243	
Har Ornen udviklet sig godt? { Ja	191	82	96	73
{ Nogenlunde	16	7	22	17
{ Nej	26	11	13	10
Er Ornen frugtbar?..... { Ja	203	90	118	88
{ Nogenlunde	11	5	9	7
{ Nej	11	5	7	5
Har Afkommet været levedygtigt?..... { Ja	213	94	112	88
{ Nogenlunde	8	4	9	7
{ Nej	5	2	7	5
Har Afkommet været triveligt?..... { Ja	193	87	107	84
{ Nogenlunde	18	8	12	10
{ Nej	10	5	8	6
Har Afkommets Kvalitet som Slagterivare været tilfredsstillende?..... { Ja	137	73	62	62
{ Nogenlunde	46	25	31	31
{ Nej	2	2	7	7

at 90 pCt. af Ornerne have været absolut frugtbare og kun 5 pCt. utilfredsstillende i saa Henseende, at 94 pCt. have leveret levedygtigt og 87 pCt. triveligt Afkom, og

at Afkommet efter 73 pCt. af Ornerne har givet tilfredsstillende og 25 pCt. ret tilfredsstillende Slagningsresultat.

Det samlede Billede tyder altsaa ligesom for Landsøernes Vedkommende paa, at Landsvinenes Fremgang i ydre Finhed og Form ikke er Blændværk, men at de øvrige eftertragtede Egenskaber, Frugtbarhed og Evnen til at give levedygtigt, triveligt Afkom med god Slagteværdi ere fulgte med.

Vi have nu fulgt Landsvineavlen paa forskellig Maade. Vi have set Landsvinene paa Dyrskuerne, vi have set dem i Centrene, og vi have søgt at bedømme dem fra flere andre Synspunkter.

Og hvorledes vi saa end se paa Forholdene, faa vi den Opfattelse, at Racen er i Fremgang, og at den danner et solidt Grundlag for Landets Svineavl. — Den Bevægelse, som Svineavlscentrene betegne, har altsaa gjort Nytte.

Og jeg er ganske overbevist om, at de Penge, som Staten giver ud i dette Øjemed, ere vel anvendte, baade dem, som gaa direkte til Centrene, og dem, som anvendes til Vejledning og konsultatorisk Arbejde, der betyder saa meget i denne Sag.

Men der er ogsaa nedlagt et betydeligt Arbejde baade af Ejerne af Centrene, af Udvalgene og fra Konsulentvirksomhedens Side. — Det gælder nu blot om at fortsætte Arbejdet og at udføre det med al den Kraft, som man raader over; thi selv om der er Fremgang, er der dog meget tilbage at gøre endnu. Vi have langt igen, inden Maalet er naaet.

Jeg skal ikke fordybe mig i, hvad der i Fremtiden særlig bør lægges Vægt paa; der er Opgaver nok. Kun skal jeg bemærke, at Arbejdet ikke bør gaa ud paa

at forøge Avlscentrenes Antal, men at højne deres Kvalitet.

Og denne Henvendelse vil jeg særlig rette til de lokale Landboforeningers Avlscenterudvalg. Der var en Tid, da disse saa lidt mistrøstigt paa deres Opgave, nemlig den Gang da Statsudvalgene traadte til; mange af de lokale Avlscenterudvalg følte sig da overflødige. — Men en Kendsgerning er det, at Centrene have den bedste Kvalitet og den største Modstandskraft mod sløje Tider, dér hvor de lokale Avlscenterudvalg i Gerningen vise den største Interesse for Sagen.

Yorkshirecentrene har jeg med Vilje ikke skænket nogen indgaaende Omtale, fordi vi her staa overfor en gammel, færdigdannet Race, som vi ikke kunne vente at gøre bedre end den findes i Moderlandet, England, naar undtages, at vi ved Aklimatiseringen kunne gøre den bedre skikket til hjemligt Brug.

Kun skal jeg bemærke om disse Centre, at de for Tiden gennemgaaende ere af ret tilfredsstillende Kvalitet; men at de dels paa Grund af den vanskeligere Avl, dels som Følge af den dyre Rekruttering arbejde under ugunstigere Vilkaar end Avlscentrene for Landsvin, hvorfor de ogsaa maa have større Tilskud end disse, saa længe man ønsker at bevare dem.

Endnu en Gang maa jeg bede d'Hrr. om at se paa Tabel VIII, nemlig paa den bageste Kolonne, som viser et Sammendrag af de Oplysninger, man har indvundet ved at udsende Forespørgsler om Orner udsendte fra Yorkshirecentrene, altsaa Orner, der have været anvendte i Krydsningsavlens Tjeneste.

Vi faa om disse et lignende gunstigt Indtryk som om Landornerne med Hensyn til deres Udvikling, Frugtbarhed og Evne til at give Afkommet Levedygtighed og Trivsel. — Derimod ere Tallene mindre gode end for Landornerne med Hensyn til at give Afkommet en god Kvalitet som Slagterivare.

Hvis denne sidste Oplysning var et sandt Udtryk for de virkelige Forhold, stod vi nu ved det Tidspunkt, da

vi kunde give Yorkshirecentrene Rejsepas og erklære rent Land for Landracen, eftersom Landraceornerne producere Flæsk af lige saa god eller bedre Kvalitet som Yorkshireornerne.

Jeg tror imidlertid, at denne Oplysning, der jo ikke staar paa noget bredt Grundlag, er vildledende, og at vi fremdeles i nogle Aar maa anvende Yorkshireorner, naar vi ville fremstille fint Flæsk med god Bugvæg og gode Skinker — og jeg har mange Grunde til denne Antagelse. Men jeg kan ikke komme nærmere ind paa dem her, da Tiden ikke tillader det.

Kun skal jeg bemærke, at en af de væsentligste Aarsager til den vildledende Oplysning rimeligvis er den gammeldags Sorteringsmaade, der anvendes paa mange af vore Slagterier, hvor Svinene betales i 1., 2. og 3. Kl., væsentligst bedømt i Henhold til Længde og Rygspækkets Tykkelse og Fordeling. Paa disse to Omraader staa Landsvinene nemlig ikke tilbage for Yorkshirekrydsningerne.

Toges der tillige *tilbørligt* Hensyn til Kødfuldhed samt Bugvæggens Tykkelse og Skinkernes Udvikling og Finhed i Knogler og Skind, vilde man komme til et andet Resultat.

Og jeg skal ikke undlade at tilføje, at hvis Slagterierne ikke i en nær Fremtid gennem Betalingen vise Svineproducenterne, at Kødfuldhed, Finhed i Knogler og Skind, en fyldig Bugvæg og gode Skinker ere Guld værd, varer det ikke længe, før Yorkshireornerne ere banlyste; thi man kan ikke fortænke Svineproducenterne i, at de foretrække den langt lettere Renavl af Landsvin for Krydsningsavl, naar det pekuniære Udbytte bliver det samme.

Efter mit Program har jeg endnu tilbage som et Hovedpunkt:

Svineavlsforeningerne,

men Tiden tillader ikke nogen nærmere Omtale af disse. Og det er vist heller ikke nødvendigt overfor denne For-

Tabel IX.

**Svineavlsforeninger, der have søgt om Statstilskud
i Finanssaarene 1904—05, 1905—06 og 1906—07.**

Distrikt	1904—05				1905—06				1906—07			
	Antal Foreninger	Antal Yorkshireorner	Antal Landraceorner	Foreningsorner ialt	Antal Foreninger	Antal Yorkshireorner	Antal Landraceorner	Foreningsorner ialt	Antal Foreninger	Antal Yorkshireorner	Antal Landraceorner	Foreningsorner ialt
Kjøbenhavns Amt	6	4	2	6	6	4	2	6	6	4	2	6
Frederiksborg —	2	3	0	3	3	4		4	3	3	1	4
Sorø —	5	0	5	5	7		8	8	7		9	9
Præstø —	7	7	5	12	10	8	7	15	10	4	14	18
Holbæk Amt ÷ Samsø .	6	3	3	6	4	1	3	4	7	2	5	7
Maribo Amt	8	8	1	9	8	7	2	9	10	5	6	11
Bornholms —	27	45		45	30	49		49	29	52		52
Odense —	4	3	3	6	7	5	4	9	12	6	11	17
Svendborg —	3	3	1	4	14	6	12	18	22	10	20	30
Hjørring —	4	4		4	4	3	1	4	6	5	3	8
Aalborg —	1	1		1	1		*) 1	1	1	1		1
Thisted —	2	2		2	2	3		3	2	3		3
ViBorg —	25	23	3	26	25	17	10	27	27	18	15	33
Ringkøbing —	11	8	6	14	15	15	4	19	19	22	4	26
Ribe —	4	2	2	4	9	6	3	9	10	6	6	12
Randers —	18	16	2	18	18	13	6	19	16	5	14	19
Aarhus og Skb. —	3		3	3	6	1	6	7	11	2	12	14
Vejle —	3	2	1	3	4	1	3	4	5	2	4	6
Samsø	4	4	1	5	4	4	2	6	4	4	2	6
Hele Landet...	143	138	38	176	177	147	73	221	207	154	128	282

*) 1 af ukendt Herkomst.

Tabel X.

**Svineavlsforeninger, der have søgt om Statstilskud
i Finanssaarene 1904—05, 1905—06 og 1906—07.**

Distrikt	1904—05				1905—06				1906—07			
	Antal Foreninger	Antal Yorkshireorner	Antal Landraceorner	Foreningsorner ialt	Antal Foreninger	Antal Yorkshireorner	Antal Landraceorner	Foreningsorner ialt	Antal Foreninger	Antal Yorkshireorner	Antal Landraceorner	Foreningsorner ialt
1. Distrikt	26	17	15	32	30	17	20	37	33	13	31	44
2. —	8	8	1	9	8	7	2	9	10	5	6	11
3. —	27	45		45	30	49		49	29	52		52
4. —	7	6	4	10	21	11	16	27	34	16	31	47
5. —	7	7		7	7	6	1	8*)	9	9	3	12
6. —	40	33	11	44	49	38	17	55	56	46	25	71
7. —	28	22	7	29	32	19	17	36	36	13	32	45
Hele Landet...	143	138	38	176	177	147	73	221*)	207	154	128	282

samling at begrunde Svineavlsforeningernes Eksistensberettigelse. — De samme Grunde, som tale til Fordel for Heste- og Kvægavlsforeninger, gælde selvfølgelig ogsaa for Svineavlsforeninger.

Jeg kan da nøjes med at omtale, at Svineavlsforeningernes Antal er i langsom Vækst, men at vi endnu have alt for faa Svineavlsforeninger i Landet. Et Blik paa Tabel IX og X, de sidste Tabeller i Rækken, bringer Oplysninger herom.

Den allersidste Linie viser Antallet af de Svineavlsforeninger, som de 3 sidste Aar have søgt om Statstil-

*) 1 af ukendt Herkomst.

skud, nemlig 143, 177 og 207. — De 207 Foreninger fra sidste Aar benyttede 282 Orner, af hvilke 154 vare af Yorkshirerace og 128 af Landrace.

At disse Tal ere alt for smaa fremgaar deraf, at over $\frac{1}{6}$ af samtlige Foreningsorner findes paa Bornholm, der ved Hjælp af sine 52 Yorkshireorner frembringer meget fint Flæsk.

Jeg haaber derfor, at d'Hrr. med mig ville arbejde paa denne Sags Fremme.

Til Slutning skal jeg blot meddele, at Svineavlen nu er kommet saa vidt, at den har sin egen Stambog og sine aarlige store Møder for særligt interesserede i Jylland, paa Fyn og paa Sjælland. Men at Kontrolforeningerne endnu kun faa Steder omfatte Svineholdet.

Den ledende Præsident: Maa jeg spørge, om nogen af d'Hrr. ønske at tage Ordet?

Jægermester *Krabbe:* Jeg vilde gerne, at der paa dette Konsulentmøde blev rettet en Tak til Statskonsulenten fra det praktiske Landbrugs Side. Det Arbejde, som i de forløbne 10 Aar er udført paa Svineavlens Omraade, er i Virkeligheden et grundlæggende Arbejde, og man maaler bedst Resultatet af dette Arbejde ved at se paa den Planløshed, der var indenfor Svineavlen for 10 Aar siden, og paa det gode, maalbevidste, regelmæssige Arbejde, der nu finder Sted. Dette Resultat forekommer mig er til stor Ære for Statskonsulenten; men det er jo det praktiske Landbrug, dette Arbejde kommer til Gode, og jeg vil gerne ved denne Lejlighed gøre mig til Talsmand for det praktiske Landbrug ved at bringe Statskonsulenten Landbrugets Tak for dette Arbejde. Samtidig skulde denne Tak ogsaa gerne betyde en kraftig Opfordring til ham til at fortsætte med dette Arbejde og lade ham vide, at vi have Tillid til dette Arbejde og gerne følge det. (Forsamlingen rejste sig.)

Den ledende Præsident: Da ikke flere ønske at udtale sig, vil jeg som Mødets Leder tillade mig fra denne Plads

at slutte mig til de Udtalelser, som Jægermester *Krabbe* fremkom med, og jeg er overbevist om, at vi alle kunne stutte os dertil. Men Statskonsulenten har jo i sit Foredrag omtalt, at han ved alle de Oplysninger, han har indhentet, har haft sine Assisterter ret meget at takke for. Naar vi nu specielt takke Statskonsulenten i Dag for det Arbejde, han har udført gennem Aarene, og for den udmærkede Maade, hvorpaa han har forelagt dette Arbejde for os i Dag, vil jeg foreslaa, at vi samtidig bringe en Tak til de Assisterter, der have hjulpet ham med dette Arbejde.

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

4. Revision af Lov af 26. Marts 1898 om Handel med Gødnings- og Foderstoffer.

(Indlededes af Statskonsulent *K. Hansen*.)

Statskonsulent *K. Hansen*: Naar jeg skal have den Ære at indlede Forhandlingen om Revision af Loven af 26. Marts 1898, maa jeg begynde med at bringe i Erindring, at denne Lov er fremkommet paa Initiativ af de samvirkende danske Landboforeninger, idet disse i 1894 rettede en Henvendelse til det daværende Indenrigsministerium om dets Medvirkning til at faa gennemført visse Lovbestemmelser til Betryggelse af Handelen med Gødningsstoffer, Foderstoffer og Sædevarer. Denne Henvendelse sendtes til Det kgl. danske Landhusholdningselskab, som nedsatte et Udvalg til nærmere at overveje Spørgsmaalet, et Udvalg, der bestod af Kaptajn *la Cour*, Etatsraad *Valentiner*, Prof. *Stein*, Prof. *Westermann* og Frøkontrollens Bestyrer *O. Rostrup*. Dette Udvalg afgav i 1895 en Betænkning, der i det hele taget var en Tilslutning til Tanken om en saadan Lovgivning, og en

Betænkning, der blev gjort til Grundlag for det Forslag, som allerede i Rigsdagssamlingen 1895—96 blev forelagt Rigsdagen. Forslaget blev, som bekendt, ikke til Lov den Gang, og heller ikke anden Gang, men tredje Gang, i Samlingen 1897—98, blev Loven vedtaget, dog med flere mere eller mindre væsentlige Modifikationer, hvoraf den mest fremtrædende var den, at medens Forslaget omfattede baade Gødningsstoffer, Foderstoffer og Markfrø, kom selve Loven kun til at omfatte Gødnings- og Foderstoffer, medens Afsnittet vedrørende Handel med Sædevarer blev bortamputeret under Behandlingen i Rigsdagen. De væsentligste Bestemmelser i denne Lov ere selvfølgelig i d'Hrr.s Erindring, men jeg maa dog maa-ske af Hensyn til det efterfølgende blot bringe nogle enkelte af Lovens Hovedtræk i Minde. Der er i denne Lov fastsat bl. a. følgende: Ved Salg af Gødnings- og Foderstoffer skal Sælgeren give visse nærmere angivne Oplysninger og Garantier, som tage Sigte paa at belyse Varens Beskaffenhed, hvorved — det er et af Hovedpunkterne deri — det er blevet obligatorisk for Sælgerne, ganske vist med visse Undtagelser, visse Begrænsninger, at give visse bestemte Oplysninger om Varens Beskaffenhed. Dernæst er det bestemt, at Emballagen, hvori disse Varer fremkomme, navnlig Handelsgødninger, skal være forsynet med en Paaskrift, som giver visse Oplysninger om Varen. Dette er ogsaa en Foranstaltning, som man ikke tidligere havde. Fremdeles bestemmer Loven, at Prislistes, Cirkulærer, Avertissementer o. l. ikke maa indeholde saadanne Angivelser, der tilsigte at tillægge Varen større Brugsværdi, end den har, og i Forening dermed, at der ikke maa gives Varen vildledende Betegnelser, som kunne give Køberen en falsk Forestilling om dens Beskaffenhed. Fremdeles bestemmer Loven, at enhver Køber er berettiget til at indsende Prøver af leverede Varer, selvfølgelig udtagne under visse nærmere givne Forskrifter, til Undersøgelse, der foretages ved Laboratorier, som dertil ere autoriserede af Landbrugsministeriet og efter en ligeledes af Ministeriet fastsat Takst. Viser

Undersøgelsen, at Varen er ringere end garanteret, betaler Statskassen Omkostningerne ved Undersøgelsen, med Regres til Sælgeren, medens i Tilfælde af, at Undersøgelsen viser, at Varen svarer til Garantien, betaler Køberen Halvdelen af Omkostningerne og Statskassen Halvdelen. Endelig indeholder Loven Bestemmelser om Afgørelser ved Voldgift samt Straffebestemmelser for Lovens Overtrædelse. Det er maaske Hovedbestemmelserne i den for Tiden gældende Lov om Handel med Gødnings- og Foderstoffer. Spørger man nu om Nyttevirkningen af denne Lov, saa maa det sikkert nok siges, at den har gjort nogen Nytte i den Aarrække, den har bestaaet; og det vil man sikkert heller ikke fra nogen Side bestride. Nyttevirkningen kunde maaske antydes saaledes, at Loven har bidraget til, at man har faaet forøget Forstaaelse af, hvad der betinger de her omhandlede Varers Brugsværdi. Der er næppe Tvivl om, at Loven har bidraget til at øge Forstaaelsen af dette; det er kommet Folk nærmere ind paa Livet. Endvidere har det bidraget til at skærpe Kravene om Varer af en bestemt og bekendt Værdi; fremdeles kan det vist siges, at Loven har bidraget til at gøre Køb og Salg af disse Varer i det hele taget klarere; man har faaet noget mere fast Bund under Fødderne, faaet klarere Begreb om, hvad det er, man handler om. Fremdeles har Loven givet lettere Adgang til Analyser, og derved har den uden Tvivl bidraget noget til Forstaaelsen af Analysens Betydning for Varens Vurdering. Den har endvidere uden Tvivl bidraget til at bringe den solide, reelle Handel ind under mere faste, regelbundne og rationelle Former, og endelig maa det vel siges, at Loven har givet visse Holdepunkter overfor den usolide Handel. Men trods de Goder, som Loven saaledes utvivlsomt har bragt, maa man dog vistnok ogsaa sige, at den hidtil ikke fuldt ud har svaret til de Forventninger, som man i hvert Fald fra adskillige Sider nærrede til en saadan Lov. Man havde navnlig fra mange Sider haabet, at en saadan Lov skulde virke i Retning af at hæmme og vanskeliggøre de

tvivlsomme Udslag af Handelen med de her omhandlede Produkter. Dette Haab tror jeg ikke, man kan sige er gaaet i Opfyldelse, snarere har det vel været en Skuffelse; i hvert Fald tror jeg at turde sige, at for Gødningshandelens Vedkommende have vi netop i den Aarrække, der er forløbet siden denne Lov udkom, været Vidne til en betydelig mere vidt dreven Svindel, end vi kendte før. Dette skyldes selvfølgelig ikke Loven selv; om man end maaske med Flid kunde paavise enkelte umiddelbart uheldige Følger af Loven, vilde det dog vist næppe veje meget til. Naar Forholdene ere saaledes, som jeg tror at turde paastaa, at Svindelen nu til Dags er betydelig mere vidt dreven, end den har været før, skyldes det selvfølgelig væsentlig en anden Aarsag, nemlig, at Omsætningen er steget overordentlig stærkt i den Aarrække, vi have for Øje, Aarrækken siden denne Lov udkom. Jeg skal blot erindre om, at i 1896, altsaa umiddelbart før Lovens Vedtagelse, medens den endnu forhandlede paa Rigsdagen, var vor Overskudsindførsel af Handelsgødninger omtrent 66 Millioner Pund, medens den i 1906 var 247 Millioner Pund, foruden at Hjemmefabrikationen utvivlsomt er taget betydeligt til i samme Tidsrum. Og medens vi i 1896 af Oliekager og Klid indførte omtrent 333 Millioner Pund, saa var Indførselen af de samme Fodermidler i 1906 914 Millioner Pund, hvortil jo endda bliver at lægge betydelige Poster udenfor de to Hovedposter. Det er klart, at jo større Omsætningen af disse Artikler bliver, desto mere Plads bliver der for Svindel i denne Omsætning, men desto mere Brug turde der ogsaa være for betryggende Foranstaltninger imod de uheldige Sider ved denne Handel, thi desto større Tab kan der selvfølgelig paaføres Landmændene ved en uheldig Handelsform. Med denne stærke Stigning af Forbruget for Øje ligger det paa Forhaand ret nær at antage, at Tiden nok kunde nærme sig eller være inde til at tage denne Lov under fornyet Overvejelse og eventuelt søge den gjort til Genstand for en Revision. Det er 6 Aar siden, Spørgsmaalet om en Revision af Loven om Gød-

nings- og Foderstoffer var til Forhandling her i denne Sal i den samme Forsamling, her ved det almindelige Konsulentmøde. De Anskuelser, der da blev gjort gældende m. H. t. Lovens Værdi og Betydning, vare noget divergerende, som det vil være i mange af d'Hrr.s Erindring. Som Helhed tror jeg dog man var enig om, at Loven gjorde nogen Nytte, men at Nytten ikke den Gang havde været saa stor, som man kunde have ønsket. Men iøvrigt førte Forhandlingerne ikke til effektive Skridt; Loven har jo bestaaet uforandret siden den Tid. Efter at der nu er forløbet en længere Aarrække, kunde maaske nok Tiden være kommet til at vende tilbage til Sagen igen, i hvert Fald til at søge en Lejlighed til en foreløbig Drøftelse og Meningsudveksling derom. Hvis Resultatet af en saadan Forhandling skulde blive, at man fra rette Vedkommendes Side sagde, at Sagen i Henhold dertil burde fremmes videre, forudsætter jeg, at det blev et dertil nedsat Udvalgs Sag nærmere at overveje Enkelthederne derved; og jeg skal selvfølgelig heller ikke komme ind paa mange Enkeltheder her i denne Sag. Enkelte Punkter i den bestaaende Lov vilde jeg dog gerne have Lov til at fremdrage, nogle, som formentlig ere mindre heldige efter de Erfaringer, der have kunnet gøres, andre, som maaske nu have vist sig at være noget vage og usikre, og enkelte, som vel maaske i og for sig ere klare nok, men som ikke ere blevne efterlevede, saa der efterhaanden har udviklet sig en Praksis, i Henhold til hvilken man efter stiltiende Overenskomst ser bort fra dem. Af nærliggende Grunde skal jeg særlig holde mig til den Side, som vedrører Handel med Gødningsstoffer; det er utvivlsomt ogsaa den Side af Sagen, som baade er klarest og hvor det er lettest baade at paapege Manglerne, men ogsaa at indføre Forbedringer. Jeg skal da tillade mig straks at gøre opmærksom paa Lovens allerførste Punkt, der gaar ud paa, at ved Handel paa Levering med industrielle Handels-gødninger skal Sælgeren i ethvert Dokument angaaende Handelens Indgaaelse give Køberen visse nærmere Op-

lysninger; men saa fortsættes der — saaledes kan det i hvert Fald udtrykkes —: Ved al anden Handel end Handel paa Levering kunne disse Bestemmelser bortfalde. Det turde muligvis være en af de Ting, der kunde være Grund til at have in mente; thi her er jo aabnet en meget rigelig Ventil for Handel udenfor de obligatoriske Bestemmelser, der altsaa kun omfatte Handel paa Levering. Der turde ogsaa være Grund til at fæste Opmærksomheden paa det noget usikre Udtryk »industrielt behandlede Handelsgødninger«. I samme Afsnit findes der en Bestemmelse om, at i ethvert Dokument angaaende Handels Indgaaelse (altsaa Slutsedler ell. l.), som forelægges Køberen til Underskrift, skal visse nærmere angivne Oplysninger findes. Det forekommer mig, at ogsaa dér maaske er et Punkt, der kan være Grund til at være opmærksom paa. Det er dér præciseret, at det kun er de Dokumenter, som forelægges Køberen til Underskrift, der skal indeholde disse Oplysninger. Det har i hvert Fald ført den højst uheldige Praksis med sig, at man benytter to forskellige Slutsedler, hvoraf den ene forelægges Køberen til Underskrift og beholdes af Sælgeren, medens den anden undertegnes eller i alt Fald er indrettet paa at kunne undertegnes af Sælgeren og beholdes af Køberen. Men de ere ikke enslydende, og navnlig er det ret almindeligt, at den Genpart af Slutsedlen, som Køberen beholder, ikke indeholder de lovbestemte Oplysninger. Det skal den heller ikke efter Lovens Ordlyd; men min Tanke er den, at det er en Fejl, at den ikke skal det. Det medfører f. Eks., at Køberen bagefter, naar Sedlen er ude af Syne, ikke er i Stand til nærmere at se efter, hvad det egentlig er, han har bestilt. Dette skulde han naturligvis vide alligevel, men det kunde dog være ganske nyttigt, om han ogsaa bagefter kunde erkyndige sig om det. Dette er han afskaaret fra. Jeg har adskillige Eksempler paa, at denne Fremgangsmaade benyttes, at den Slutseddel, som Køberen har, slet ikke indeholder de lovbestemte Oplysninger; saa maa man formode, at den Part, Sælgeren har beholdt,

indeholder dem; men det kan man ikke bagefter overbevise sig om. Jeg har Grund til at tro, at de ikke altid indeholde dem; det er en Mangel ved Loven, at de to Genparter ikke skulle være ens. Straks i Begyndelsen af § 1 er der nævnt en Grænse paa 200 Pund; det er sagtens ganske nødvendigt, at der sættes en Minimumsgrænse for Anvendeligheden af denne Lovs Bestemmelser; men jeg vil dog nævne, at netop det, at Grænsen er sat ved 200 Pund, saa at Partier under den Størrelse ikke komme ind under Loven, har ført til Absurditeter paa visse Omraader, idet man i Havebruget, hvor man ofte køber og bruger smaa Partier, ser udbudt og forhandlet Gødninger, som synes at være ganske i Strid med Gødningsloven, men som slet ikke kunne komme ind derunder. For Landbruget er det et underordnet Spørgsmaal, men det kan være føleligt for dem, det gaar ud over. Imidlertid er det jo muligt, at det er en Ting, man ikke kan komme ud over, idet man maaske maa have en Grænse; men det er jo dog noget, som kan overvejes. I samme § 1 findes der lidt længere nede under Punkt 3 den Bestemmelse om Varens Navn, at dette ikke i nogen Henseende maa være vildledende m. H. t. Varens Beskaffenhed. Denne Bestemmelse er jo lidt vag; der kan være delte Meninger om, hvad der er vildledende, og det kunde maaske være ønskeligt, om der kunde findes en mere præcis Angivelse af, hvad der skal forstaas ved vildledende. Der er ikke Tvivl om, at der hvert Aar forhandles endogsaa betydelige Partier af Varer til aldeles latterlige Priser under Navne, der maa siges at være vildledende, men som der netop paa Grund af Udtrykkets Ubestemthed vanskeligt kan skrides ind imod. Jeg skal nævne et Par Eksempler derpaa. Der er saaledes en Vare, som er forhandlet i betydelige Kvantiteter under Navnet »Kvælstofgødning«; dette er dens Handelsnavn. Varen indeholder 6 pCt. Fosforsyre, 3 pCt. Kali og 2 pCt. Kvælstof. Der er sikkert ingen Tvivl om, at det er i Strid med Lovens Mening at kalde en saadan Vare Kvælstofgødning, naar Kvælstoffet er til Stede som

den mest underordnede af alle Bestanddelene og desuden i Forbindelser af ringe Værdi; og at dette Navn er tillagt Varen for at give Køberen en fejlagtig Opfattelse af den, kan der ikke godt være Tvivl om.

Der er i de allerseneste Aar, ogsaa i indeværende Aar, forhandlet i betydelig Udstrækning en Vare, hvis Handelsnavn er »Ægte Chilispeter med Kali«. Om en Vare, der benævnes »ægte Chilispeter«, maa Køberen kunne forudsætte, at det er Chilispeter, i hvert Fald for en overvejende Del, selv om der staar tilføjet: »med Kali«. Chilispeter maa nødvendigvis være det væsentlige, dersom denne Benævnelse skal være i Overensstemmelse med Lovens Mening. Ikke desto mindre er Forholdet det, at denne Vare kun indeholder $4\frac{1}{2}$ pCt. Salpeterkvælstof og omtrent en halv Snes pCt. Kali, medens Chilispeter som bekendt indeholder 15 pCt. Kvælstof; altsaa er der i den omhandlede Vare kun godt $\frac{1}{4}$ af det Kvælstof, der skulde være i Chilispeter. Jeg kan ikke se rettere, end at det er et vildledende Navn, der bruges; men med Lovens nuværende Affattelse er det vanskeligt at komme sligt til Livs, fordi Udtrykket er for vagt. En Betegnelse som »ægte Perugano« er utvivlsomt ogsaa lovstridig nutildags; og der er flere Eksempler i samme Retning. Det vil altsaa formentlig ogsaa være et af de Punkter, der kunde være Grund til at fæste Opmærksomheden paa: En bestemt Præcisering af Benævnelserne. Det er ikke ganske ligegyldigt, under hvilket Navn en Vare falbydes og forhandles; det har i mange Tilfælde ikke ringe Betydning for, hvorledes Varen gaar. Samme Punkt 3 indeholder en Bestemmelse, som gaar ud paa, at hvis Gødningen stammer fra bestemte Raa-stoffer, skal den være udelukkende tilvirket af disse, med mindre det udtrykkeligt angives, hvilke andre Stoffer, der ere tilsatte; og der fortsættes længere nede, at hvis Sand eller andre som Gødning værdiløse Stoffer ere tilsatte, skal dette ligeledes angives med Tilføjelse af, hvilken Procentmængde der er tilsat deraf. Dette er en Bestemmelse, der, saa vidt mig bekendt, ikke sker Fyldest.

Naar der f. Eks. indblandes betydelige Mængder af Sand og Grus i en højprocentholdig Superfosfat for at faa den ned til en lav Procent, saaledes som visse Landmænd imod deres egen Interesse holde paa at købe det, saa opgives det ikke ved Salget, at der er sat Sand og Grus til. Det har maaske ogsaa mindre praktisk Betydning, men en'en bør Bestemmelsen efterleves, naar den staar der, eller ogsaa maa den udgaa. Der er imidlertid andre Tilfælde, hvor saadanne Sandindblandinger have været af en noget alvorligere Karakter. Vi havde i Fjor en Retssag, som vil være i adskillige af d'Hrr.s Erindring, og som drejede sig om, at et bekendt stort Firma her i Kjøbenhavn havde lagt sig efter den Arbejdsmaade at fortynde sit Chilisalpeter ned til et konstant Kvælstofindhold. Det lod undersøge Kvælstofmængden i hvert Parti, det fik, og viste det sig, at der var over en vis Mængde, f. Eks. 14 pCt. Kvælstof deri, tilsatte det saa meget Sand, at Kvælstoffet sattes ned til 14 pCt.; men der fandtes ikke i dets Salgsdokumenter eller Tryksager nogen som helst Angivelse af, at saadan Sandtilsætning havde fundet Sted. Varen var faktisk bleven forringet derved til Skade for Køberen, uden at han var bekendt dermed. Det viste sig iøvrigt ogsaa, at dette ikke kunde passere. Der er fremdeles i samme Stykke en Bestemmelse, som efter min Mening aldrig er bleven efterlevet, saaledes som det, saa vidt jeg forstaar, maa være Lovens Mening, det er denne: »Forekommer Kvælstof i organisk Forbindelse, skal Kvælstofkilden angives«. Dette efterleves paa den Maade i de Tilfælde, som ere komne til min Kundskab, at hvor man overhovedet angiver nogen Kvælstofkilde, nøjes man f. Eks. med den Oplysning, at »Kvælstoffet hidrører fra dyriske Bestanddele«. Jeg kan ikke tro, det har været Meningen fra Lovgivernes Side, at man skulde kunne nøjes med denne Opgivelse, naar man overhovedet forlanger at faa Kvælstofkilden opgivet; thi hvad skulde det egentlig være af organiske Kvælstofforbindelser, der kunde indgaa i Gødning, andet end dyriske Stoffer? Der er i hvert Fald grumme faa

kvælstoffholdige Plantestoffer, som der her kunde blive Tale om; men der er overmaade stor Forskel i Værdien af de dyriske Stoffer, der kunne indblandes; Fjer-, Horn-, Uld- og Læderaffald bruges i stor Udstrækning, og saa er der Kød- og Blodmel og flere andre Ting. At disse Ting ere af ret forskellig Værdi, er ganske givet, og det har utvivlsomt været Meningens med Bestemmelsen, at man skulde have noget nærmere Rede paa, hvad det er for Bestanddele, der ere tilsatte, om det f. Eks. er Horn eller Læder eller tørret Blod. Det er ikke ligegyldigt; men jeg har ikke set et eneste Tilfælde, hvor man i den Forstand har angivet Kvælstofkilden; men nogle kunne jo muligvis have undgaaet min Opmærksomhed; i alle Tilfælde er det ikke almindelig Praksis at angive Kvælstofkilden paa den Maade, og Følgen er, at der i saadanne Gødninger kan indgaa kvælstoffholdige Bestanddele, der praktisk talt ere ganske uvirksomme, hvilket dog maaske vilde hæmmes noget, hvis denne Bestemmelse blev efterlevet saaledes, som jeg forudsætter det har været Meningen. Det er vel altsaa ikke i og for sig nogen Mangel ved Loven, men ogsaa her kunde det jo være, at man mere præcist kunde udtrykke, hvad det er, der skal fordres. Slutningen af Lovens § 1 lyder saaledes: »Andre Betegnelser for Indholdet af Plantenæringsstoffer end de under a—i nævnte maa ikke anføres i Prislister, Cirkulærer, Avertissementer eller lignende«. Jeg skal tillade mig at gøre opmærksom paa, at der daglig benyttes andre Betegnelser end de her præciserede; man benytter saaledes Betegnelsen »Fosforsur Kalk«, det er ikke det samme som Fosforsyre; men naar Vedkommende, der staar i Begreb med at købe, ikke passer nøje paa, kan det let glide ind som Fosforsyre; og Ammoniak kan glide ind i Stedet for Kvælstof o. s. v.; det er meget almindeligt, at man i Cirkulærer og Avertissementer udtrykker ikke selve Plantenæringsstoffet, men de Forbindelser, hvori vedkommende Stof forekommer, og det er ikke det samme. Følgerne kunne blive ret uheldige, og ogsaa her vil det formentlig være ønskeligt, naar der over-

hovedet skal findes en saadan Bestemmelse, at der bliver draget Omsorg for, at den bliver efterlevet. Bestemmelsen er i og for sig klar nok. Jeg har her et saadant Dokument, som kommer ind under Bestemmelserne om Prislisterne, hvor man har posteret de forskellige Bestanddele saaledes, at der først er en Fosforsyrerubrik for Totalmængden af Fosforsyre, og dernæst en Rubrik for vandopløselig Fosforsyre; det er altsaa to Fosforsyrerubriker. Det ligger nu nær for, at en mindre kyndig Køber kan gaa hen og addere disse to Rubriker; — og det kan endda tænkes, at han faar en lille Haandsrækning til denne Addition! Den tredje Rubrik angiver Indholdet af uopløseligt fosforsur Kalk — man kunde jo ogsaa lægge de 3 Rubriker sammen —, saa kommer der en Kvælstofrubrik, dernæst en Ammoniakrubrik, og paa forskellige andre Maader varierer man dette. Det giver det hele Udseende af at være beregnet paa at bringe Køberen en fejlagtig Opfattelse af Varens Sammensætning og Beskaffenhed. — Maa jeg endnu bemærke, at der ogsaa i § 1 findes en Bestemmelse om, at Sælgeren skal ved sin Underskrift paa de nævnte Dokumenter garantere for de givne Oplysningers Rigtighed og for, at Varen er i normal tør og for Anvendelsen behørig findelt Tilstand. Det har jeg meget sjældent set noget som helst garanteret om.

Angaaende industrielt behandlede Foderstoffer bestemmes det først i § 2 om Handel i Partier paa 200 Pund og derover, at Dokumentet derom »med mindre andet er vedtaget«, skal indeholde de og de Oplysninger. Her er Ventilen til at slippe igennem endnu rummeligere end ved Gødningsmidler. Her er egentlig slet ikke sagt noget om, at der skal ske noget, men kun, at hvis man ikke gør noget andet, skal man gøre det og det; men man kan lige saa godt gøre noget helt andet. 200 Punds-Grænsen her vil vel i Reglen ogsaa i Landbrugskredse være fyldestgørende; men ogsaa her træffe vi dog i særlige Tilfælde paa Handeler om mindre Partier. I vore Tider, da Fjerkræspørgsmaalet spiller saa

stor en Rolle, kan man ikke se bort fra Handelen med Foderstoffer til Fjerkræ. Jeg har lagt Mærke til, at der har været højst uheldige Fjerkræfoderstoffer i Handelen, og de kunne glide udenom Lovens Bestemmelser, naar de forhandles i Partier under 200 Pund.

I § 3 findes en Passus, der lyder saaledes: »Ved Landbrugsministerens Foranstaltning udgives i Handelen trykte Blanketter, der kunne benyttes ved Udstedelsen af de i §§ 1 og 2 omhandlede Dokumenter«. Det er vistnok meget godt, at der findes saadanne Blanketter, som kunne benyttes; men jeg ser ikke, at den praktiske Betydning deraf kan blive synderlig stor, hvis ikke Ordet »kunne« ombyttes med Ordet »skulle«; og jeg tror da ogsaa at vide, at disse ved Ministeriets Foranstaltning udgivne Blanketter kun benyttes i ringe Omfang. Jeg ser ikke rettere, end at naar der findes en Bestemmelse om Udgivelsen af saadanne Blanketter, burde det være obligatorisk at benytte dem, og det er min Opfattelse, at det vilde være et ubetinget Gode, at der forelaa fastsatte, bestemt formulerede Papirer til dette Brug, saa at vi i alt Fald kom bort fra nogle af de højst uheldige Former, som vi nu daglig se bragte i Anvendelse. Samme § indeholder endvidere følgende Bestemmelse: »Skulde det ved Fremkomsten af ny Gødnings- eller Foderstoffers eller ved ny Analyseringsmetoders Opkomst vise sig nødvendigt, at de foranstaaende Regler for Garantidokumentets Indhold suppleres eller ændres, skal dette kunne ske paa Landbrugsministerens Foranstaltning«. Jeg ser ikke rettere, end at der allerede er Brug for saadanne Ændringer, da der jo, siden denne Lov er udkommet, er kommet i hvert Fald saadanne ny Gødningsstoffer i Handelen, hvis Forhandling ikke kan foregaa lovmedholdelig efter denne Lov. Jeg tænker herved særlig paa de ny Kvælstofgødninger. Her i § 1 er det paalagt at opgive Kvælstof enten i Salpetersyre eller i Ammoniak eller i organisk Forbindelse; andre Muligheder ere ikke aabnede her. Men der er jo nu i Handelen Kvælstofgødninger, hvis Kvælstofindhold ikke

kommer ind under nogen af de tre Kategorier; jeg tænker navnlig paa Kalciumcyanamid og de dermed beslægtede Stoffer. Endnu vil jeg gerne fremdrage § 5, der lyder saaledes: »Prislistes, Cirkulærer, Avertissementer o. l. angaaende de i denne Lov omhandlede Varer maa ikke indeholde saadanne urigtige Angivelser om de udbudte Varers Indhold og Beskaffenhed, som tilsigte at tillægge Varen større Brugsværdi, end den har«. Det er sikkert nok en Bestemmelse, hvis Efterlevelse i det virkelige Liv kan blive noget vanskeligt at sikre; men at den idelig er Genstand for Overtrædelser, det kan jeg ikke se er tvivlsomt, idet der udsendes Prislistes, Cirkulærer og Kundgørelser, som ganske øjensynligt tilsigte, i hvert Fald saa vidt man er i Stand til at se, at give Varen større Brugsværdi, end den har. En noget præcisere Redaktion dér vilde dog maaske kunne hæmme den usunde Reklame paa dette Omraade noget. Jeg maa maaske have Lov til at illustrere dette med et Par Eksempler, hentede fra saadanne faktisk foreliggende Dokumenter som dem, her er Tale om. Der er et fortræffeligt Gødningstof, der kaldes »Heureka«, om hvilket det hedder: »Dette Gødningsmiddel til Blomster, Urter og Frugttræer er fremstillet ved Bearbejdelse af raa Melasse og danner et kemisk Uddrag af alle de Værdier, som Rodorganismen har uddraget af Jordbunden og optaget i sig som Næringsstoffer. Ved derfor at frembyde den for Planteernæringen allergunstigste Form og ved af samme Aarsag ikke at indeholde skadelige Stoffer, der have hæmmende Indflydelse paa Planteudviklingen, kan »Heureka« garanteres at være det værdifuldeste og fordelagtigste af alle hidtil kendte Gødningsmidler. Det er fortrinligt til Anvendelse sammen med Staldgødning i mindre Mængder, men det kan i alle Tilfælde, hvor der ikke netop udfordres særlig Varmeudvikling, helt overflødiggøre Staldgødning, og det vil for enhver, der forsøger det, vise sig lige saa uundværligt ved rationel Kultur for Grøntsager og Frugter;« endvidere hedder det: »Da flere Forsøg synes at have godtgjort, at »Heureka« er i Besiddelse af en bevarende

Virkning paa Planterne for Rust, Kræft og Angreb af Utøj og at kunne genoplive hensygnende Planter og hindre Bladaffald og andre kryptogamiske Sygdomme, saa vil man vide at anerkende dets Krav paa Opmærksomhed« o. s. v. Jeg ser ikke rettere, end at det er et Forsøg paa at tillægge Varen noget større Værdi, end den har. Eller et andet Eksempel, et Stof, som vi bedre kende, nemlig Benmel; naar der om dette i Avertissementer siges: »Til Rodfrugter har Benmel givet et større og sikrere Udbytte end noget andet; det holder Utøj og Jordlopper borte . . . og mod Angreb af Fritfluen og andet Utøj er man sikker, naar man bruger Benmel til Gødning«, tror jeg ogsaa, man er lige ved at komme over Grænsen for, hvad Benmel kan gøre godt for. Det vilde være overmaade let at citere mange af den Slags Udtalelser.

At der alle Dage vil foregaa uheldige Køb og Salg, det er jo klart, det kommer man ikke ved nogen Lov bort fra; der er og bliver selvfølgelig alle Dage Mennesker, som ville bedrage deres Medmennesker, og andre, som ville bedrages af deres Medmennesker. Men der er dog dertil alligevel et langt Spring fra Handelsmaader og Handelsvarer, som man maaske til en vis Grad kan komme til Livs ad Lovgivningens Vej; og derhen hører antagelig adskillige af disse her er Tale om, og jeg tænker mig, at en eventuel Revision kunde bære nogle Frugter i denne Retning. Min Opfattelse er da den — og det er en af de Ting, jeg skal tillade mig at henstille til Diskussion — at en eventuel Revision i ganske særlig Grad maatte tage Sigte paa at hæmme og vanskeliggøre den uhæderlige Handel med disse Varer. Jeg husker, at da denne Sag sidst var til Drøftelse her i denne Forsamling, fremkom der fra en enkelt Side den Tanke, at man ad Lovgivningens Vej skulde forbyde al Handel ved Agenter; thi det er jo ganske særlig ad denne Vej, de uheldige Sider af Handelen drives. Og man gjorde opmærksom paa, at Springet fra Forbud imod Omløben med Varer til Forbud imod Falbydelsen af Varer ikke kunde synes

at være saa overordentlig stort. Nu har jeg ikke noget som helst Haab om, at man skulde kunne faa en saadan Lov gennemført, selv om det kunde ønskes; der vilde sandsynligvis ikke paa nærværende Tidspunkt være nogen, der havde Mod til at fremsætte et saadant Forslag; men saa maatte man i hvert Fald formentlig søge at gøre Ulemperne ved den bestaaende Arbejdsmaade saa smaa som mulige og at faa saa mange af Vildskuddene hæmmede, som det kunde lade sig gøre. Da Loven om disse Handelsbrancher behandledes i Rigsdagen i sin Tid, var der, som det sikkert vil erindres, en ganske betydelig Modstand fra Handelsstandens Side mod saadanne Lovbestemmelser; og denne Modstand har jo, saa vidt jeg ser, i betydelig Grad præget hele denne Lov. Skulde man anse Tidspunktet for en Revision for at være kommet, vilde det sikkert være ønskeligt, at Indflydelsen fra den Side kunde blive noget mindre og i hvert Fald Udtrykkene noget klarere. Det er iøvrigt ganske paafaldende, forekommer det mig, at vor dygtige, hæderlige Handelsstand ikke netop selv er den første til at anraabe Lovgivningsfaktorerne om Bistand til at faa dette Ukrudt fjernet af deres ellers saa smukt plejede og veldyrkede Ager, som disse yderst uheldige Udslag af Handelen, der her er Tale om. Man skulde synes, at det var i Handelsstandens egen Interesse at faa den ind under rationelle Former.

I nær Forbindelse med det her fremdragne Spørgsmaal staar jo det, om man ved en eventuel Revision skulde søge at faa Loven ført tilbage til dens oprindelige Omfang, til at omfatte baade Gødnings- og Foderstoffer og Frø og Sædevarer. Jeg skal ikke komme nærmere ind paa Betragtninger over dette Spørgsmaal; det vil være bekendt i denne Forsamling, at netop dette specielle Spørgsmaal om Lovforanstaltninger vedrørende Handel med Markfrø og Sædevarer i dette Efteraar bliver Genstand for Forhandling ved samtlige Delegeretmøder. Fra mange Sider vil man vistnok mene, at Tiden kunde være inde til lovmæssig at fastslaa obligatoriske Op-

givelser om saadanne Forhold som Renhed og Spireevne ved Sædevarer. Det vilde jo i hvert Fald være ganske parallelt med Opgivelser af Værdiindholdet i de nys omtalte Brugsartikler, Gødnings- og Foderstoffer; og endvidere véd jeg, at man i hvert Fald fra adskillige Sider i høj Grad ønsker dette Spørgsmaal drøftet, om der kunde findes Mulighed for at faa Midler til ogsaa indenfor visse Grænser at gøre det obligatorisk, at Avlssted eller Hjemsted og Oprindelse opgives, eller i Mangel deraf, at det angives, at man ikke kender det. Derved er allerede noget vundet, at det faar dette Ubestemtheds Præg. Men denne Side af Sagen, Spørgsmaalet om Sædevarer, skal jeg iøvrigt her ikke komme nærmere ind paa, og jeg skal i det hele taget dermed slutte disse indledende Bemærkninger om dette Punkt.

Redaktør *Bing*: Jeg vil gerne tillade mig at rette et Spørgsmaal til den højtærede Indleder. Da han gennemgik Loven, kom han til en Del Bestemmelser, navnlig i § 1, om de Oplysninger, som skulle gives, om hvilke han udtalte, at de ikke bleve efterlevede. Nu kan det jo være, at der i en saadan Lov findes Bestemmelser af den Natur, at de overhovedet ikke kunne efterleves; og saa er det en Fejl ved Loven, og det kan være, at Bestemmelserne ere udtrykte saaledes, at Domstolene ikke kunne faa fat paa dem, saa at de maa omredigeres for at gøre deres virkelige Nytte, som det har været tænkt. Men nu vil jeg gerne spørge den ærede Indleder, hvad han mente, naar han brugte det Udtryk, at de Bestemmelser, som han nærmere kom ind paa, ikke efterlevedes, om det skyldes, at Domstolene ikke have villet anerkende, at forskellige Sager, som ere indankede for dem, have kunnet komme ind under disse Bestemmelser, eller om han med »Efterlevelse« mener, at Køberen i al Almindelighed ikke fordrer af Sælgeren, at han skal opfylde de Bestemmelser, som Loven forudsætter? Thi hvis det sidste er Tilfældet, saa kan det ikke nytte at omredigere Loven. Hvis det første er Tilfældet, hvis

Domstolene sige: Ja, det er ganske vist ikke helt pænt, hvad her er foregaaet, men efter hvad Loven foreskriver, kunne vi ikke dømme dem — ja saa maa man omredigere Loven. Hvis det derimod er Køberne, der forholde sig ligegyldige, kan man skærpe Loven, saa meget man vil, saa opnaar man ikke, hvad man skulde opnaa, at faa Loven efterlevet. Det er derfor jeg retter dette Spørgsmaal til den højtærede Indleder, om han har Eksempler paa, at Domstolene have afvist Sager, som ere indankede i Henhold til denne Lov?

Statskonsulent *K. Hansen*: Ja der er ikke Tvivl om, at der foreligger Eksempler i begge Retninger. Men Forholdet er jo ellers dette, at hvor Sagen ved en Forhaandsundersøgelse, inden den endnu bliver gjort til Genstand for en Retssag, viser sig at være tvivlsom efter Sagkyndiges og Juristers Mening, da har man jo som oftest afstaaet fra at forfølge Sagen videre for ikke at risikere at give Modparten den Sejr i Hænde, som ligger i, at Sagen ikke har kunnet vindes for den, som muligvis nok havde Retten paa sin Side. Der er et Eksempel i denne Retning, som har frembudt sig i det forløbne Aar med Forhandleren af »Chilisalpeter med Kali«; dér véd jeg, at man underhaanden har erkyndiget sig om, hvor vidt man kunde faa Sælgeren dømt i Henhold til det formentlig vildledende Navn — jeg bemærker, at Varen er solgt til ganske latterlig høje Priser — men man har anset det for tvivlsomt, netop paa Grund af nogen Uklarhed i Udtrykkene. Man har ment, at det i høj Grad vilde blive en Skønssag. Og der er flere af disse Tilfælde, hvor Skønnet maa blive det afgørende, men hvor dog maaske nu efter en Række Aars Erfaring noget mere præcist end Skønnet kunde træde ind. Men at ogsaa det andet Forhold finder Sted, som Redaktør Bing antydede, at det er paa Grund af en Slags Lige-gyldighed fra Købernes Side, at Loven ikke efterleves, det er sikkert nok; det finder ogsaa ofte Sted. Naar det f. Eks. her hedder i det Punkt, som jeg betonedes stærkt, at Kvælstofkilden i kvælstofholdige organiske Forbin-

delser skal angives, har man, saa vidt jeg véd, aldrig gjort det til Genstand for retslig Undersøgelse. Dels er det blevet Kutume, kan man sige, at lade være med at gøre det — man siger aldrig noget, man er blevet vant til det og nøjes med det, Kunderne have fundet sig deri — men desuden ere Lovens Udtryk heller ikke saa klare, som man kunde ønske det. Man har altsaa stiltiende fundet sig i en mangelfuld Overholdelse. Det samme gælder om den næste Bestemmelse, at det skal opgives, om der er tilsat værdiløse Fyldstoffer, og i saa Tilfælde Mængden deraf. Det er jo i Reglen ikke blevet forlangt; og nu er der indført en Praksis, hvorefter det stadig undlades. Kun i det enkelte, særlig graverende Tilfælde med Sandindblanding i Salpeter tog man fat paa det. Naar det siges, at det ikke kan hjælpe at skærpe Lovens Bestemmelser, naar Overholdelsen undlades paa Grund af Ligegyldighed, vil jeg dog dertil gerne bemærke, at jo klarere og mere præcis Lovens Bestemmelser ere, desto bedre kan den enkelte dog paa egen Haand skønne over, naar der foreligger et Overgreb, og naar det ikke er Tilfældet. Men netop dér vil jeg gerne tilføje en lille Bemærkning m. H. t. Ligegyldigheden lige overfor en saadan Lov. Det blev udtalt her, sidste Gang denne Sag blev forhandlet for 6 Aar siden, at der ude i Landbefolkningen, den Befolkning, der skulde drage Nytte af den, var et højst mangelfuldt Kendskab i det hele til denne Lovgivning. Og det er ganske sikkert Tilfældet den Dag i Dag. Det er naturligvis en af de Ting, som der burde arbejdes hen til, at Kendskabet til en Lovgivning af denne Art blev almindelig udbredt. Det lod sig da utvivlsomt gøre paa let overkommelig Maade, f. Eks. blot ved at sprede en saadan Lov ud i stort Tal til alle, som vilde have den. Jeg har overordentlig tidt truffet paa dette, at selv Landmænd, der maa siges at følge ganske godt med Tiden, ikke have ret megen Anelse om, hvilke Bestemmelser denne Lov indeholde, og ikke faa, som ikke en Gang ane, at den eksisterer. Det kan siges, at det er Folks egen Skyld, men det er jo et Spørgsmaal, om der

ikke alligevel burde gøres noget for at raade Bod paa en saadan Mangel, i hvert Fald hvor det kan gøres paa en let overkommelig Maade, f. Eks. ved at give Folk gratis Adgang til at faa et Eksempplar af Loven. Hvis saadanne Bestemmelser vare almindelig bekendte, vilde de Tilfælde blive færre og færre, hvor Efterlevelse blev undladt paa Grund af Ligegyldighed fra Købernes Side.

Redaktør *Bing*: Maa jeg blot endnu gøre en kort Bemærkning. Jeg vil nemlig beklage, at man ikke har søgt at faa en Retskendelse i de mere graverende Tilfælde. Henvender man sig til en Jurist, staar han jo ganske usagkyndig; han skønner ud fra en almindelig juridisk Betragtning. Men indankes Sagen for en Domstol, vil Dommeren henvende sig til en sagkyndig Autoritet for at faa en Udtalelse, saaledes at det dog var muligt, at en Sag, om hvilken en Jurist ryster paa Hovedet, dog alligevel kunde blive paakendt, i Henhold til Loven, af Domstolen, der støttede sig til et sagkyndigt Skøn. Det vilde nemlig, hvis man skulde omredigere Loven, være en overordentlig Fordel, hvis man kunde henvise til, at Domstolene ikke kunde erkende Lovens Udtryk som fyldestgørende for de Tilfælde, som man ønskede ændrede.

Statskonsulent *K. Hansen*: En Vanskelighed, som sikkert jævnlig har gjort sig gældende, er det Spørgsmaal: Hvem skal tage Initiativet til en saadan retslig Undersøgelse? Den enkelte Køber vil ofte af forskellige Grunde ikke udsætte sig for det Tab, det vilde kunne paaføre ham; han er ikke sikker paa at forstaa sig paa, om Sagen kan vindes eller tabes. Jeg tror, at adskillige Undersøgelser, der kunde have været ønskelige at faa iværksatte, ere strandede paa dette. Man havde jo, som det sikkert vil erindres af de fleste i Forsamlingen her, i det oprindelige Udkast en Bestemmelse, som til en vis Grad tog Sigte paa, at der vaagedes over at Loven skete Fyldest. I det oprindelige Udkast hed det i § 3: »Der ansættes en Inspektør til at vaage over Lovens effektive og rette Benyttelse; han vejleder de til Prøveudtagningen beskikkede Personer og foranlediger paa sit

Initiativ Prøver udtagne til Analyse for offentlig Regning ved dertil beskikkede Mænd« o. s. v. Men denne Bestemmelse gik, som bekendt, ud af Loven. Man var, saa vidt jeg mindes, fra flere Sider noget betænkelig derved; men Følgen er blevet, saaledes som det ogsaa blev paa-peget her sidst, da Sagen var til Forhandling, at det er overladt ganske til Enkeltmand selv, om denne Lov skal gøre nogen Nytte eller ikke. Det kan maaske siges, at det er det sundeste og solideste Grundlag for en Lov at virke paa, men Resultatet kan blive, at Virkningen lovlig længe bliver lovlig lille. Det Forhold, som Redaktør Bing paapegede, er sikkert ogsaa noget, der skulde have for Øje ved en eventuel Revision af Loven.

Direktør *K. Dorph-Petersen*: Jeg tror, man maa sige, at et af de Punkter, der væsentligst har haft Lov til at virke, er det andet, som Redaktør Bing drog frem, at Landmændene ere for ligegyldige, at de ikke ere, paa det Rene med dette, at det ikke er nok at have en Lov om Handelen med Gødning, men at der ogsaa skal en Kontrol til. Naar denne er kommet til at virke saa meget, som den har, og naar den navnlig i den sidste Tid er blevet draget frem specielt paa Gødningshandelens Omraade, tror jeg, vi alle véd, hvem vi kunne takke derfor, nemlig Indlederen. Der er faa andre, der med den Varme have taget fat paa dette Spørgsmaal, at faa Landmanden gjort begribelig, hvor ofte der er Folk ude, som gerne ville bedrage dem, og faa dem gjort opmærksomme paa, at de ikke maa lade sig bedrage. Men at det alligevel sker i saa mange Tilfælde, kommer vel netop af, som Indlederen omtalte, at der er for lidt Kendskab til Loven; det er Landmændene selv, der maa sørge for, at Loven bliver virksom, og derfor vil jeg rette en Appel til alle Konsulenterne om blandt alle de mange andre Sager, de tage sig af, ogsaa at tage dette med, at gøre Folk opmærksomme paa, at der eksisterer en saadan Lov, og hvorledes den kan benyttes. Indlederen fremdrog tilsidst Spørgsmaalet om Frø og Sædevarer og nævnede, at det havde været med i det oprindelige Lovforslag; og en stor

Del af d'Hrr. véd, hvorfor denne Lov ikke blev til noget, at det skyldtes en kraftig Modstand særlig hos Frøhandlerne. Indlederen sagde, at det burde i alle Tilfælde være saaledes, at det i Loven blev fastsat, at der skulde gives Garanti for det Frø, der solgtes, m. H. t. Spireevne og Renhed. I det oprindelige Lovforslag stod der ogsaa »Ukrudtsindhold«, og det er vel næsten et af de væsentligste Forhold ved Frøhandelen. Det er saaledes for Øjeblikket, at en stor Del af de Forretninger, der sælge Frø, have Garanti for Renhed og Spireevne, medens Garanti m. H. t. Ukrudtsindholdet efterhaanden af de fleste ganske er udeladt som særlig Garanti. Men det er kun et ganske ringe Antal af disse Forretninger, der virkelig blive kontrollerede; de, der blive kontrollerede, ønske det selv. Jeg vil atter her rette en Appel til Konsulenterne. Mange ere virksomme paa dette Omraade, men mange vil jeg bede være mere virksomme og gøre Landmændene opmærksomme paa, at det ikke er nok, at en stor Del Frøhandlere have staaende paa deres Garantibeviser, at de yde al Garanti ved gratis Efterundersøgelse hos »Dansk Frøkontrol«; vi faa det nemlig ikke til Undersøgelse. Det gaar her ligesom med Gødningen, at der kommer ikke Prøver til Undersøgelse. Det er vistnok saaledes, at det særlig maa tilskrives Landmændenes egen Ligegyldighed og i det hele det, at der er for lidt Kontrol, at der endnu er saa megen Mislighed i de forskellige Handeler.

Kammerherre *Bech*: Jeg synes ikke, vi kunne forlade dette Emne uden at have gjort opmærksom paa, hvad vi tidligere forstod som det allervæsentligste ved denne Sag, at det er Fællesindkøbenes, Andelsindkøbenes lige Vej, vi maa ind paa for at finde den mest praktiske Maade til at skaffe den bedste Garanti. Der gives vist ikke nogen anden Vej, som i Virkeligheden vil være saa let som netop den, at vi gaa over til Fællesindkøb, saaledes som vi have det for Gødningens Vedkommende ogsaa i Jylland. Vi ville derigennem meget lettere kunne sikre os alle de Fordele, som denne Lov og en eventuel

revideret Lov kunde give os, end naar hver enkelt skal klare sig selv. Det er gennem Fællesindkøbene, vi lettest og sikrest naa i Land med denne Sag.

Den ledende Præsident: Jeg skal tillade mig at rette en Tak til den ærede Foredragsholder, saa vel fordi Statskonsulenten har villet bringe dette vigtige Spørgsmaal frem ved denne Lejlighed, som ogsaa for den Interesse, hvormed Statskonsulenten ved saa mange Lejligheder har søgt at arbejde til Støtte for den solide Handel paa disse forskellige Omraader.

Sluttelig staar paa Dagsordenen opført:

5. Eventuelt: Sager udenfor Dagsordenen.

Maa jeg spørge, om nogen af d'Hrr. har et eller andet, der ønskes bragt frem ved denne Lejlighed?

Da dette ikke er Tilfældet, skal jeg hermed hæve Mødet.
